

**Praksa sudova u Crnoj Gori
u krivičnim predmetima
nasilja u porodici i
porodičnoj zajednici
(2021-2023):**

BLAGE KAZNE VRIJEĐAJU ŽRTVE

QCIN Centar za
istraživačko
novinarstvo
Crne Gore

Ministarstvo
javne uprave

Praksa sudova u Crnoj Gori
u krivičnim predmetima
nasilja u porodici i
porodičnoj zajednici
(2021-2023):

BLAGE KAZNE VRIJEĐAJU ŽRTVE

**Praksa sudova u Crnoj Gori u krivičnim predmetima
nasilja u porodici i porodičnoj zajednici (2021-2023):
BLAGE KAZNE VRIJEĐAJU ŽRTVE**

Izdavač:

Centar za istraživačko novinarstvo Crne Gore (CIN-CG)

Urednica izdanja:

Milka Tadić Mijović

Autorke:

Maja Boričić

Tijana Lekić

Lektorka:

Andrea Perišić

Štampa:

Studio Mouse

Tiraž: 200

Podgorica, septembar 2024.

CIP - Каталогизација у публикацији
Национална библиотека Црне Горе, Цетиње

ISBN 978-9940-836-05-4

COBISS.CG-ID 30401796

SADRŽAJ

6	SKRAĆENICE
7	UVOD
9	NACIONALNI ZAKONODAVNI OKVIR
11	MEĐUNARODNI ZAKONODAVNI OKVIR
13	MEĐUNARODNI IZVJEŠTAJI O CRNOJ GORI
15	SUDSKA PRAKSA
15	POVRATNICI
19	NEZATVORSKE KAZNE I KAZNE ISPOD ZAKONSKOG MINIMUMA
23	ZATVORSKE KAZNE
27	OSTALE PRESUDE - MALI BROJ OSLOBAĐAJUĆIH ODLUKA
28	OTEŽAVAJUĆE I OLAKŠAVAJUĆE OKOLNOSTI
29	INTERVJUI
40	ZAKLJUČCI
41	PREPORUKE
42	BIBLIOGRAFIJA

SKRAĆENICE:

CEDAW	Konvencija o eliminaciji svih oblika diskriminacije žena
CEGAS	Centar za građanske slobode
CEMI	Centar za monitoring i istraživanja
CIN-ČG	Centar za istraživačko novinarstvo Crne Gore
ČŽP	Centar za ženska prava
EIDHR	Evropski instrument za demokratiju i ljudska prava
EK	Evropska komisija
EP	Evropski parlament
ES	Evropski savjet
ESLJP	Evropski sud za ljudska prava
EU	Evropska unija
GREVIO	Grupa eksperata za borbu protiv nasilja nad ženama i nasilja u porodici
KZCG	Krivični zakonik Crne Gore
MJUCG	Ministarstvo javne uprave Crne Gore
NVO	Nevladina organizacija
SD	Stejt department
SE	Savjet Evrope
UN	Ujedinjenje nacija
ZZNP	Zakon o zaštiti od nasilja u porodici

Studija Centra za istraživačko novinarstvo Crne Gore (CIN-CG) „Praksa crnogorskih sudova u krivičnim predmetima nasilja u porodici i porodičnoj zajednici (2021-2023): Blage kazne vrijeđaju žrtve“ dio je projekta „Podrška EU integracijama Crne Gore – za nezavisno i profesionalno pravosuđe kao ključni preduslov!“. Projekat se realizuje sa Centrom za monitoring i istraživanja (CEMI) i Centrom za građanske slobode (CEGAS), finansira ga Evropska unija, kroz Evropski instrument za demokratiju i ljudska prava (EIDHR), a kofinansira Ministarstvo javne uprave Crne Gore (MJUCG).

Nasilje u porodici je ozbiljan izazov na koji pravosuđe i ostale institucije u Crnoj Gori još traže adekvatan odgovor, kako bi se ublažile posljedice i po pojedince i po društvo.

CIN-CG je analizirao više stotina pravosnažnih presuda¹ za nasilje u porodici i porodičnoj zajednici. Analiza je pokazala da sudovi izriču često neadekvatne i blage kazne i da je zabrinjavajući broj povratnika među počiniocima ovog krivičnog djela.

Presude pokazuju i da se često za brutalno nasilje izriču simbolične kazne, sa obrazloženjima koja su u suprotnosti sa međunarodnim standardima, konvencijama, ali i domaćim propisima.

Ovakva sudska praksa u krajnjem može voditi i do najtežih posljedica po žrtve. Prema podacima nevladinog sektora, većina žena ubijenih posljednjih godina, ranije je trpjela nasilje od strane partnera koje nije bilo pravilno procesuirano, niti kažnjeno.

Iako postoje i drugi problemi u procesuiranju ovih slučajeva, ova studija posebnu pažnju obraća na sudsku praksu u krivičnim predmetima, s obzirom na to da su ovo specifični postupci u kojima se načinom kažnjavanja može uticati na prevenciju nasilja koje je nažalost široko rasprostranjeno u svim segmentima društva.

Na ovo ukazuje i Evropska komisija (EK). U Izvještaju za Crnu Goru 2023.² ocjenjuje se da je nasilje u porodici ozbiljan problem i „najekstremnija manifestacija rodne neravnopravnosti u Crnoj Gori“. ³ Napominje se da, uprkos solidnom zakonskom okviru, postoji, između ostalog, nedostatak specijalizacije pravosuđa za te teme, te da su istražna i sudska praksa veoma blage.

Razmjerama nasilja u porodici svjedoči i posljednji izvještaj Tužilačkog savjeta (TS) za 2023⁴, u kome se navodi da je u prošloj godini i dalje najveći broj žrtava bio zbog izvršenja krivičnog djela nasilje u porodici ili porodičnoj zajednici.

Da se nije mnogo toga promijenilo, govori i Analiza kaznene politike u krivičnim i prekršajnim predmetima u oblasti porodičnog nasilja za 2017. koju je izradio Savjet Evrope (SE) i Centar za ženska prava (CŽP) 2019. godine.⁵

Ovoj studiji CIN-CG-a je prethodilo istraživanje: „Mare li sudovi za žrtve“⁶ koje je objavljeno

¹ Maja Boričić i Tijana Lekić. "Poražavajuća sudska praksa za nasilje u porodici i porodičnoj zajednici: Mare li sudovi za žrtve". Centar za istraživačko novinarstvo Crne Gore, 7 april, 2024. godina. <https://www.cin-cg.me/porazavajuca-sudska-praksa-za-nasilje-u-porodici-i-porodicnoj-zajednici-mare-li-sudovi-za-zrtve/>

² Evropska komisija. Izvještaj Evropske komisije za Crnu Goru, za 2023. godinu. Brisel, novembar, 2023. godine. <https://wapi.gov.me/download-preview/4441000a-7e5c-4b2c-b3f3-661bac4e8736?version=1.0>

³ Evropska komisija. Izvještaj Evropske komisije za Crnu Goru, za 2023. godinu, Brisel, strana 49. <https://wapi.gov.me/download-preview/4441000a-7e5c-4b2c-b3f3-661bac4e8736?version=1.0>

⁴ Tužilački savjet. Izvještaj o radu tužilačkog savjeta i državnog tužilaštva, za 2023. godinu. Podgorica, 2024. godine, strana 93. https://sudovi.me/static/tzsv/doc/Izvjestaj_o_radu_Tuzilackog_savjeta_i_Dravnog_tuzilastva_za_2023.godinu.pdf

⁵ Savjet Evrope i Centar za ženska prava. Analiza kaznene politike u krivičnim i prekršajnim predmetima u oblasti porodičnog nasilja za 2017. godinu. Podgorica, april, 2019. godine. Da se, nažalost, nije mnogo toga promijenilo, govori i Analiza CŽP-a. <https://rm.coe.int/analiza-kaznene-politike-finalno/16809c8c3a>

⁶ <https://www.cin-cg.me/porazavajuca-sudska-praksa-za-nasilje-u-porodici-i-porodicnoj-zajednici-mare-li-sudovi-za-zrtve/>

u aprilu 2024. na osnovu analize 467 dostupnih pravosnažnih presuda svih osnovnih sudova za krivično djelo nasilje u porodici ili u porodičnoj zajednici. Presude su se odnosile na period od januara 2021. do decembra 2023. Pored analiza presuda, istraživanje je uključilo i mišljenja eksperata, predstavnika pravosudnih organa, Uprave policije, nevladinog sektora i drugih institucija.

Iako je analiza obimne sudske građe i prakse bila osnova za izradu naše studije, pokušali smo da odemo i korak dalje, pa smo u ovaj dokument uključili:

- Analizu nacionalnog zakonodavnog okvira;
- Analizu međunarodnog zakonodavnog okvira;
- Međunarodne izvještaje o Crnoj Gori;
- Intervjue sa stručnjacima.

U zaključcima i preporukama date su okvirne smjernice, kako bismo dali doprinos poboljšanju situacije u ovoj oblasti.

Cilj istraživanja je veća vidljivost problema i efikasnija borba protiv porodičnog nasilja u Crnoj Gori.

NACIONALNI ZAKONODAVNI OKVIR

Crna Gora ima razvijen zakonodavni okvir koji reguliše pitanje nasilja u porodici. Kaznena politika je unaprijeđena i nedavnim izmjenama Krivičnog zakonika Crne Gore (KZCG) vezanim za sankcije za djelo nasilje u porodici i porodičnoj zajednici.

Porodično nasilje može biti procesuirano kao krivično djelo, prema KZCG-u ili kao prekršaj, prema Zakonu o zaštiti od nasilja u porodici (ZZNP).⁷

Krivični zakonik Crne Gore

Porodično nasilje se procesuirao kao krivično djelo „nasilje u porodici ili porodičnoj zajednici“, prema članu 220 KZCG-a.

Prije izmjena KZCG-a, do decembra 2023, za krivično djelo nasilje u porodici ili porodičnoj zajednici bila je predviđena kazna od novčane do 12 godina zatvora.⁸

Za osnovni oblik djela bila je predviđena novčana kazna ili zatvor do dvije godine. Ako je korišćeno oružje, opasno oruđe ili drugo sredstvo koji bi moglo teško da povrijedi, predviđena je bila kazna od tri mjeseca do tri godine. Ako je nastupila teška tjelesna povreda ili je žrtva maloljetnik kazna je bila od godinu do pet godina zatvora. Ako je nastupila smrt, propisana kazna je bila od tri do 12 godina zatvora. Ko prekrši mjere zaštite⁹ od nasilja u porodici predviđena je bila novčana kazna ili zatvor do godinu dana.

U decembru prošle godine došlo je do izmjene KZCG-a¹⁰ pa je, između ostalog, raspon kazni za to krivično djelo povećan i sada se kreće od šest mjeseci do 15 godina.

Sada je za osnovni oblik djela predviđena kazna od šest mjeseci do pet godina. Za korišćenje oružja, oruđa ili drugog sredstva ili ako je nasilje učinjeno u prisustvu djeteta, od jedne do pet godina zatvora. Ako je nastupila teška tjelesna povreda ili je žrtva dijete, propisana je zatvorska kazna od godinu do osam. Ako je nastupila smrt, predviđeno je od pet do 15 godina zatvora. Jedino se predviđena kazna za kršenje mjera zaštite nije promijenila, pa je i dalje predviđena novčana ili kazna zatvora do godinu dana.

U Krivičnom zakoniku, od 42. do 46. člana, regulišu se otežavajuće i olakšavajuće okolnosti, izricanje kazni povratnicima, kao i ublažavanje kazni.¹¹

⁷ Skupština Crne Gore. Zakon o zaštiti od nasilja u porodici. "Službeni list CG", br. 46/2010. <https://wapi.gov.me/download-preview/072eb204-b885-43e2-8d30-3931bda88cef?version=1.0>

⁸ Skupština Crne Gore. Krivični zakonik Crne Gore. "Službeni list CG", br. 070/03 od 25.12.2003, 013/04 od 26.02.2004, 047/06 od 25.07.2006, Službeni list Crne Gore", br. 040/08 od 27.06.2008, 025/10 od 05.05.2010, 073/10 od 10.12.2010, 032/11 od 01.07.2011, 064/11 od 29.12.2011, 040/13 od 13.08.2013, 056/13 od 06.12.2013, 014/15 od 26.03.2015, 042/15 od 29.07.2015, 058/15 od 09.10.2015, 044/17 od 06.07.2017. Podgorica. Strana 43, 44. <https://www.gov.me/dokumenta/861b2072-d127-417f-b046-245d915b9042>

⁹ Skupština Crne Gore. Krivični zakonik Crne Gore. Član 67-68. KRIVIČNI ZAKONIK Crne Gore | Paragraf Lex

¹⁰ Skupština Crne Gore. Krivični zakonik Crne Gore. "Službeni list RCG", br. 70/2003, 13/2004, 47/2006 i "Službeni list CG", br. 40/2008, 25/2010, 32/2011, 64/2011 - drugi zakon, 40/2013, 56/2013, 14/2015, 42/2015, 58/2015 - drugi zakon, 44/2017, 49/2018, 3/2020, 26/2021 - ispravka, 144/2021 i 145/2021 i 110/2023. Podgorica. Nasilje u porodici ili u porodičnoj zajednici član 220; vrste mjera bezbjednosti član 67; zabrana približavanja član 77a. <https://www.gov.me/dokumenta/c4dcee51-ee88-430f-a8db-de91f38eadc4>

¹¹ Skupština Crne Gore. Krivični zakonik. Crne Gore. Članak 42-46. <https://www.paragraf.me/propisi-crnegore/krivicni-zakonik-crne-gore.html>

Zakon o zaštiti od nasilja u porodici¹²

Ovaj Zakon definiše nasilje u porodici kao svaki oblik fizičkog, psihičkog, seksualnog, ekonomskog ili emocionalnog nasilja između članova porodice. Zakon predviđa i hitne mjere zaštite koje mogu biti izrečene odmah po prijavi nasilja. Ove mjere uključuju: udaljenje počinioca iz zajedničkog domaćinstva, zabranu prilaska žrtvi na određenu udaljenost, zabranu kontaktiranja žrtve putem bilo kojih sredstava komunikacije i obezbjeđenje alternativnog smještaja za žrtvu. Mjere zaštite mogu biti izrečene od strane suda na zahtjev žrtve, člana porodice, centra za socijalni rad, nevladine organizacije koja se bavi zaštitom od nasilja ili po službenoj dužnosti.

DRUGA REGULATIVA

Zakon o socijalnoj i dječjoj zaštiti¹³ reguliše pružanje podrške i pomoći žrtvama nasilja u porodici, uključujući socijalne usluge, smještaj u sigurnim kućama i psihološku pomoć.

Zakon o besplatnoj pravnoj pomoći¹⁴ reguliše pitanja vezana za pravnu pomoć žrtava nasilja u porodici, što uključuje besplatno pravno savjetovanje i zastupanje pred sudovima i drugim organima.

Porodični zakon¹⁵ propisuje porodične odnose i pružanje zaštite žrtvama nasilja u porodici, kroz odredbe koje se odnose na zaštitu prava i interesa članova porodice, posebno djece.

Zakonom o naknadi štete žrtvama krivičnog djela nasilja¹⁶ predviđa se da država kompenzuje pretrpljenu fizičku i psihičku štetu, kao i gubitak zarade za žrtve nasilja. Međutim, ovaj zakon stupa na snagu tek nakon punopravnog članstva Crne Gore u Evropsku uniju (EU).

Protokol o postupanju, prevenciji i zaštiti od nasilja u porodici¹⁷ postoji još od 2011, a dopunjen je 2018. i daje praktične smjernice, kako bi se osigurao koordinisan pristup slučajevima porodičnog nasilja. Ovim protokolom bi, između ostalog, trebalo da se osigura i primjena Istanbulske konvencije. U Protokolu se, između ostalog, ističe da je neophodna hitnost u postupanju i donošenju odluka, ali i da „odlučujući o sankciji posebno uzeti u obzir otežavajuće okolnosti propisane članom 46 Istanbulske konvencije (recidiv, posjedovanje

¹² Skupština Crne Gore. Zakon o zaštiti od nasilja u porodici. „Službeni list CG“, br. 46/2010. <https://wapi.gov.me/download-preview/072eb204-b885-43e2-8d30-3931bda88cef?version=1.0>

¹³ Skupština Crne Gore. Zakon o socijalnoj i dječjoj zaštiti. „Službeni list CG“, br. 027/13 od 11.06.2013, 001/15 od 05.01.2015, 042/15 od 29.07.2015, 047/15 od 18.08.2015, 056/16 od 23.08.2016, 066/16 od 20.10.2016, 001/17 od 09.01.2017, 031/17 od 12.05.2017, 042/17 od 30.06.2017, 050/17 od 31.07.2017, 059/21 od 04.06.2021, 145/21 od 31.12.2021, 145/21 od 31.12.2021. <https://wapi.gov.me/download-preview/e10de0d2-f825-4ada-b470-c3d9d32267f3?version=1.0>

¹⁴ Skupština Crne Gore. Zakon o besplatnoj pravnoj pomoći. „Službeni list CG“, br. 20/11. <https://wapi.gov.me/download-preview/31231331-7e83-4fb1-9257c192beadfa?version=1.0>

¹⁵ Skupština Crne Gore. Porodični zakon. „Službeni list CG“, br. 001/07 od 09.01.2007, „Službeni list Crne Gore“, br. 053/16 od 11.08.2016, 076/20 od 28.07.2020. <https://www.gov.me/dokumenta/6712737e-24f3-4bd1-9593-5416c49d3b1c>

¹⁶ Skupština Crne Gore. Zakon o naknadi štete žrtvama krivičnog djela nasilja. „Službeni list CG“, br. 35/2015. https://www.paragraf.me/propisi-crnegore/zakon_o_naknadi_stete_zrtvama_krivicnih_djela_nasilja.html

¹⁷ Vlada Crne Gore. Protokol o postupanju, prevenciji i zaštiti od nasilja nad ženama i nasilja u porodici. Podgorica, septembar, 2018. godine. <https://www.gov.me/dokumenta/b945931e-01be-417d-a6b5-215ecb635af3>

oružja, prisutnost djece, način počinjenja, trajanje nasilja, povrede, dob...)."

U Izvještaju o sprovođenju Akcionog plana **Nacionalne strategije rodne ravnopravnosti od 2021-2025.** se ističe da "nedostatak dosljedne primjene zakona i nedovoljna efikasnost pravosudnog sistema otežavaju suočavanje sa rodno zasnovanim nasiljem i garantovanje prava žena. Jačanje institucionalnih kapaciteta i poboljšanje saradnje između relevantnih institucija može doprinijeti boljoj zaštiti žrtava nasilja i procesuiranju počilaca".¹⁸

Vlada formirana nakon izbora u junu 2023, premijera Milojka Spajića, konstituisala je u februaru 2024. novi sastav **Operativnog tima za borbu protiv nasilja u porodici i nasilja nad ženama**¹⁹. Njegov cilj je efikasnija primjena propisa, monitoring, ali i zaštita žrtava nasilja. Sastav Operativnog tima čine predstavnici Ministarstva unutrašnjih poslova i Uprave policije, Vrhovnog suda Crne Gore, Osnovnog državnog tužilaštva, Višeg suda za prekršaje Crne Gore, Ministarstva rada i socijalnog staranja, Ministarstva zdravlja, Uprave za inspeksijske poslove kao i predstavnica kabineta potpredsjednika Vlade za demografiju i mlade. Članovi tima su i predstavnici nevladinih organizacija koje pružaju specijalizovane servise podrške žrtvama nasilja: NVO „Sigurna ženska kuća“, NVO „Centar za ženska prava“, NVO „SOS telefon za žene i djecu žrtve nasilja Podgorica“, NVO „SOS telefon za žene i djecu žrtve nasilja Nikšić“, NVO „Centar za romske inicijative“ i predstavnik NVO „Sistem“.

MEĐUNARODNI ZAKONODAVNI OKVIR

Sporazum Savjeta Evrope o prevenciji i borbi protiv nasilja nad ženama i nasilja u porodici (Istanbulska konvencija)²⁰ postavlja standarde za odgovarajuće i proporcionalno sankcionisanje počilaca, kao preduslov za uspješno procesuiranje, prevenciju i zaštitu žrtava nasilja u porodici.

Praksa i presude **Evropskog suda za ljudska prava u Strazburu (ESLJP)** su jedan od najvažnijih izvora smjernica i standarda što se tiče krivičnog gonjenja nasilja u porodici.

Crna Gora je ratifikovala **Konvenciju UN-a o eliminaciji svih oblika diskriminacije žena (CEDAW)**²¹, **Konvenciju UN-a o pravima djeteta**²², **Konvencija Savjeta Evrope o zaštiti djece od seksualne eksploatacije i seksualnog zlostavljanja (Lanzarot konvencija)**.²³

¹⁸ Ministarstvo ljudskih i manjinskih prava. Izvještaj o sprovođenju Nacionalne Strategije rodne ravnopravnosti 2021-2025. za 2022. godinu. Podgorica, jul, 2023. godine. Strana 6-7 <https://wapi.gov.me/download-preview/00303903-9045-4c6a-afed-b6e82ebc552b?version=1.0>

¹⁹ Vlada Crne Gore. Odluka o obrazovanju operativnog tima za borbu protiv nasilja u porodici i nasilja nad ženama. Podgorica, februar, 2024. godine. <https://www.gov.me/dokumenta/fb4626e3-22a9-498c-87eb-4831b661264>

²⁰ Savjet Evrope. Sporazum Savjeta Evrope o prevenciji i borbi protiv nasilja nad ženama i nasilja u porodici. Cets No. 210. Istanbul, maj, 2011. godine. Crna Gora je bila među prvim potpisnicama u maju, 2011. godine. <https://www.coe.int/en/web/conventions/full-list?module=treaty-detail&treatynum=210>; <https://wapi.gov.me/download-preview/d884b198-af30-4cfe-b943-9f4e23557305?version=1.0>

²¹ Generalna skupština Ujedinjenih nacija. Konvencija o eliminisanju svih oblika diskriminacija žena. Rezolucija 34/180. New York, decembar, 1979. godine. <https://www.rwfund.org/wp-content/uploads/CEDAW.pdf>; <https://www.un.org/womenwatch/daw/cedaw/cedaw.htm>; <https://womensrightscenter.org/wp-content/uploads/2020/09/CEDAW-konvencija-web.pdf>

²² Generalna skupština Ujedinjenih nacija. Konvencija o pravima djeteta. Rezolucija 44/24. New York, novembar, 1989. godine. <https://www.unicef.org/montenegro/price/konvencija-o-pravima-djeteta>

²³ Savjet Evrope. Konvencija Savjeta Evrope o zaštiti djece od seksualne eksploatacije i seksualnog zlostavljanja. Cets No. 201. Lanzarote, oktobar, 2007. godina. <https://www.coe.int/en/web/conventions/full-list?module=treaty-detail&treatynum=201>; <http://mhr.gov.ba/PDF/LjudskaPrava/Konvencija%20Vijeca%20Evrope%20o%20astiti%20djece%20od%20seksualnog%20iskoristavanja%20-%20bosanski.pdf#:~:text=Sprha%20ove%20Konvencije%20je%3A%20sprije%20iti%20i%20suzbijati%20seksualno,me%20i%20unardnu%20saradnju%20>

Ovdje ćemo se posebno osvrnuti na međunarodne standarde koji se tiču vođenja krivičnih postupaka i izricanja presuda.

Istanbulska konvencija

Istanbulska konvencija prepoznaje da je nasilje nad ženama oblik kršenja ljudskih prava i vid diskriminacije. To znači da su države odgovorne ako adekvatno ne reaguju na tu vrstu nasilja. Sprečavanje nasilja, zaštita žrtava i krivično gonjenje prestupnika predstavljaju okosnicu ove konvencije. Kada se ne ostvare očekivani rezultati u oblasti prevencije, kao oni u zaštiti od strane državnih institucija, neophodna je efikasna primjena sistema krivičnog gonjenja.

Prve potpisnice, a među njima i Crna Gora, već 2011. godine započele su ovu inicijativu, koja je stupila na snagu 2014. godine. Iako određeni broj zemalja EU nije ratifikovao tu konvenciju²⁴, Evropski sud pravde (ECJ) je presudio 2021.²⁵ da EU može nastaviti sa ratifikacijom i bez jednoglasnosti.

Tako su Evropski parlament (EP) i Evropski savjet (ES) 14. maja 2024. zvanično odobrili tekst prve Direktive EU koja ima za cilj borbu protiv nasilja nad ženama i nasilja u porodici²⁶. Zemlje članice moraju transponovati odredbe *Direktive 2024/1385* u svoje zakonodavstvo najkasnije do 14. juna 2027. Direktiva sadrži opširni opis otežavajućih okolnosti koje zahtjevaju strože kazne, poput činjenice da je krivično djelo počinjeno protiv djeteta, bivšeg ili sadašnjega partnera.

Istanbulska konvencija u članu 45²⁷ predviđa da će članice preduzeti neophodne zakonodavne odnosno druge mjere, kako bi osigurale da krivična djela budu kažnjiva sankcijama koje su djelotvorne, srazmjerne i odvraćajuće. Ove mjere obuhvataju i nadzor osuđenih lica, ali i ukidanje prava na roditeljstvo, ako se najbolji interes djeteta ne može garantovati ni na koji drugi način.

I praksa ESLJP-a pokazuje da, u slučajevima porodičnog nasilja nad jednim roditeljem, a kojem je dijete svjedok, nastavak kontakta sa nasilnim roditeljem ne može biti u najboljem interesu djeteta: „Osiguravanje kontakta sa nasilnim roditeljem ne samo da može imati negativan uticaj na dijete, nego može predstavljati ozbiljan sigurnosni rizik za žrtvu nasilnika, budući da često počinitelju daje razlog za kontaktiranje ili viđanje žrtve i nije u skladu s izdatim mjerama zabrane približavanja ili udaljavanja iz stana”.²⁸

Istanbulska konvencija u članu 46²⁹ predviđa otežavajuće okolnosti prilikom određivanja kazne:

protiv%20seksualnog%20iskori%C5%A1tavanja%20i%20zloupotrebe%20djece.

²⁴ Iako su sve članice Evropske unije potpisale Istanbulsku konvenciju, samo 21 ju je ratifikovala. Bugarska, Češka, Mađarska, Letonija, Litvanija i Slovačka nijesu ratifikovale tu konvenciju.

²⁵ “Evropski sud pravde presudio da EU može usloviti države članice vladavinom prava”. Radio Slobodna Evropa, februar, 2022. godine. <https://ba.voanews.com/a/6443827.html>

²⁶ Evropski parlament i Evropski savjet. Direktiva (EU) 2024/1385 o borbi protiv nasilja nad ženama. Bruksel, maj, 2024. godine. <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?uri=CELEX%3A32024L1385>

²⁷ Savjet Evrope. Konvencija o sprečavanju i borbi protiv nasilja nad ženama i nasilja u porodici, Cets No. 210. Istanbul, maj, 2011. godine. Strana 10. <https://wapi.gov.me/download-preview/d884b198-af30-4cfe-b943-9f4e23557305?version=1.0>;

²⁸ <https://www.cin-cg.me/porazavajuca-sudska-praksa-za-nasilje-u-porodici-i-porodicnoj-zajednici-mare-li-sudovi-za-zrtve/>

²⁹ Savjet Evrope. Konvencija o sprečavanju i borbi protiv nasilja nad ženama i nasilja u porodici, Cets No. 210. Istanbul, maj, 2011. godine. Strana 10-11. <https://wapi.gov.me/download-preview/d884b198-af30-4cfe-b943-9f4e23557305?version=1.0>

- Krivično djelo počinjeno nad bivšim odnosno sadašnjim supružnikom odnosno partnerom u skladu s nacionalnim zakonodavstvom;
- Ponovljeno krivično djelo, odnosno srodna djela;
- Krivično djelo počinjeno nad licem koje je postalo ugroženo usljed određenih okolnosti;
- Krivično djelo počinjeno nad djetetom odnosno u prisustvu djeteta;
- Krivično djelo počinjeno od strane dvoje ili više ljudi u saradnji;
- Krivično djelo kojem je prethodilo odnosno koje je pratilo ekstremno nasilje;
- Krivično djelo počinjeno uz upotrebu oružja odnosno uz prijetnju oružjem;
- Krivično djelo sa ozbiljnim fizičkim odnosno psihičkim posljedicama za žrtvu;
- Učinilac prethodno osuđivan za krivična djela slične prirode.

Istanbulska konvencija predviđa i zabranu procesa obaveznog alternativnog rješavanja sporova odnosno određivanja kazne.³⁰

Mehanizam nadzora primjene Konvencije vrši GREVIO³¹, koji upućuje i preporuke za primjenu dokumenta iz Istanbula. GREVIO je boravio u Crnoj Gori, u periodu od 4. do 8. marta 2024. godine sa fokusom na temu: „Izgradnja povjerenja pružanjem podrške, zaštite i pravde“. Izvještaj će biti objavljen krajem 2024. godine.

Posljednji izvještaj GREVIO vezan za Crnu Goru je urađen 2018. godine.³²

MEĐUNARODNI IZVJEŠTAJI O CRNOJ GORI

Više međunarodnih organizacija u izvještajima o Crnoj Gori naglašava da praksa crnogorskih institucija u borbi protiv nasilja u porodici nije u skladu sa međunarodnim standardima.

Izvještaj Evropske komisije za Crnu Goru za 2023.³³

U izvještaju EK se ističe da rodno zasnovano nasilje, posebno nasilje u porodici, ostaje ozbiljno i trajno pitanje i najekstremnija manifestacija rodne neravnopravnosti u Crnoj Gori. „Ograničena specijalizacija pravosudnih, socijalnih, zdravstvenih i policijskih profesionalaca koji se bave rodno zasnovanim nasiljem i nasiljem nad ženama ostaje izazov. Istražna i sudska praksa je ostala veoma blaga, primjenjujući samo neke zaštitne mjere u prekršajnom postupku i izričući vrlo malo mjera bezbjednosti u krivičnom postupku. Takva praksa nije u skladu sa međunarodnim standardima, prije svega sa praksom Evropskog suda za ljudska prava, koja zahtijeva od državnih organa da sprovedu odgovarajuću istragu u slučaju nasilja u porodici i da preduzmu mjere za odgovarajuće krivično gonjenje...“.

³⁰ Savjet Evrope. Konvencija o sprečavanju i borbi protiv nasilja nad ženama i nasilja u porodici, Cets No. 210. Istanbul, maj, 2011. godine. Strana 11. <https://wapi.gov.me/download-preview/d884b198-af30-4cfe-b943-9f4e23557305?version=1.0>;

³¹ Grupa eksperata za borbu protiv nasilja nad ženama i nasilja u porodici (GREVIO). <https://www.coe.int/en/web/istanbul-convention/grevio>

³² Savjet Evrope. Grupa eksperata za borbu protiv nasilja nad ženama i nasilja u porodici. Izvještaj GREVIO komiteta o procjeni zakonodavnih i drugih mjera kojima se primjenjuju odredbe Konvencije Savjeta Evrope o sprečavanju i suzbijanju nasilja nad ženama i nasilja u porodici za Crnu Goru. Strazburg, oktobar, 2018. godine. <https://rm.coe.int/grevio-report-montenegro/16808e5614>; <https://wapi.gov.me/download-preview/39ba6f73-52cd-49ca-8331-b7d2685d5393?version=1.0>

³³ Evropska komisija. Izvještaj Evropske komisije za Crnu Goru za 2023. godinu. Brisel, novembar, 2023. godine. Strane 47-48. <https://wapi.gov.me/download-preview/4441000a-7e5c-4b2c-b3f3-661bac4e8736?version=1.0>

Izveštaj Stejt departmenta o ljudskim pravima za Crnu Goru za 2023.³⁴

U izvještaju SD se zaključuje da se stanje u pogledu ljudskih prava u Crnoj Gori nije značajno promijenilo. Nasilje u porodici, ističe se, predstavljalo je stalan i ozbiljan problem u svim zajednicama, a vlasti nijesu ozbiljno nastojale da riješe taj problem – žrtve porodičnog nasilja su imale poteškoća u procesuiranju njihovih slučajeva u pravosudnom sistemu, što je promovisalo atmosferu nekažnjavanja nasilnika.

Dugotrajni postupci, ekonomska zavisnost, društvene norme, te nedostatak alternativnog smještaja, često su prisiljavali žrtve i počiniocima da nastave da žive zajedno, navodi se u izvještaju.

„Prijavljeno je da je reakcija policije ispod standarda, jer službenici često savjetuju žene da ‘oprote’ svojim napadačima ili da ‘ne naštete njihovim (napadačevim) izgledima za posao’. Zakonom je žrtvama omogućeno da dobiju izricanje zabrane prilaska počinioca. Kada žrtva i nasilnik žive zajedno, organi mogu nasilnika da izmjesti iz objekta stanovanja, bez obzira na prava vlasništva, međutim to se rijetko radilo”, piše u izvještaju SD-a.

Izveštaj GREVIO komiteta za Crnu Goru³⁵

U Izvještaju iz 2018, GREVIO ohrabruje crnogorske vlasti da kroz zakonodavne mjere i efikasnu obuku članova pravosudnih i tužilačkih organa osiguraju da kazne i mjere izrečene za krivična djela nasilja u porodici budu djelotvorne, proporcionalne i odvraćajuće i da ne štete žrtvama i njihovoj djeci.

GREVIO³⁶ napominje da nije uloženi nikakav konkretan napor da se članovi pravosuđa informišu o setu otežavajućih okolnosti utvrđenih članom 46. Istanbulske konvencije i da za pravosuđe ne postoji smjernica za izricanje kazne. Skrenuta je pažnja GREVIO grupi da sudije ne procjenjuju uvijek faktore koji utiču na slučajeve nasilja nad ženama na osnovu principa Istanbulske konvencije. Umjesto toga, sudije su izgleda vođene stereotipnim rodnom ulogama i poštovanjem porodice kao temeljne zajednice društva. Puni opseg otežavajućih okolnosti stoga se često ne koristi i često se kazne ublažavaju. GREVIO podsjeća na hitnu potrebu da se obezbijedi neophodna obuka i puna primjena načela Istanbulske konvencije, bez kojih će primjena otežavajućih okolnosti ostati pogrešna.

GREVIO³⁷ snažno ohrabruje crnogorske vlasti da osiguraju da sudije budu potpuno upoznate sa zabranom posredovanja u slučajevima nasilja u porodici i da se okonča praksa posredovanja u porodičnim sporovima i postupcima razvoda braka gdje postoji istorija nasilja u porodici.

³⁴ Biro za demokratiju, ljudska prava i rad. Stejt department Sjedinjenih Država. Izvještaj o ljudskim pravima za Crnu Goru za 2023. godinu. Podgorica, april, 2024. godina. Strane 20-21. <https://me.usembassy.gov/wp-content/uploads/sites/250/MONTENEGRO-2023-HUMAN-RIGHTS-REPORT-MNE.pdf>

³⁵ <https://rm.coe.int/grevio-report-montenegro/16808e5614> ; <https://wapi.gov.me/download-preview/39ba6f73-52cd-49ca-8331-b7d-2685d5393?version=1.0>

³⁶ Savjet Evrope. Grupa eksperata za borbu protiv nasilja nad ženama i nasilja u porodici. Izvještaj GREVIO komiteta o procjeni zakonodavnih i drugih mjera kojima se primjenjuju odredbe Konvencije Savjeta Evrope o sprečavanju i suzbijanju nasilja nad ženama i nasilja u porodici za Crnu Goru. Strazburg, oktobar, 2018. Godine. Strana 55-56 <https://wapi.gov.me/download-preview/39ba6f73-52cd-49ca-8331-b7d2685d5393?version=1.0>

³⁷ Strana 57-58. <https://wapi.gov.me/download-preview/39ba6f73-52cd-49ca-8331-b7d2685d5393?version=1.0>

Komitet za eliminaciju diskriminacije žena takođe preporučuje Crnoj Gori da „osigura da se počinio rodno zasnovanog nasilja nad ženama krivično gone i adekvatno kazne kaznama koje su srazmjerne težini njihovih krivičnih djela i ukine mogućnost podizanja bilo kakvih optužbi protiv žrtve”.³⁸

SUDSKA PRAKSA

	Broj presuda	Broj povratnika	Nezatvorske kazne	Do pet mjeseci zatvora	Od pet mjeseci do godinu dana zatvora	Od godinu do dvije godine zatvora
Podgorica	157	80	68	56	27	6
Kotor	58	35	39	16	2	1
Berane	49	28	15	30	3	1
Nišić	32	20	21	10	1	0
Bar	28	13	11	15	1	1
Pljevlja	28	13	10	15	3	0
Bijelo Polje	26	10	16	5	5	0
Kolašin	23	13	18	2	3	0
Rožaje	14	5	12	2	0	0
Cetinje	13	8	6	7	0	0
Herceg Novi	12	7	9	3	0	0
Plav	12	5	10	2	0	0
Danilovgrad	9	6	1	2	4	2
Ulcinj	6	1	3	2	1	0
Ukupno	467	244	239	167	50	11

Više stotina presuda osnovnih sudova u Crnoj Gori za krivično djelo nasilje u porodici i porodičnoj zajednici od 2021. do 2023. bile su ispod zakonskog minimuma, a više od pola izrečenih kazni nijesu bile kazne zatvora. Zabrinjavajući broj povratnika, kojih je bilo više od pola među osuđenima, je takođe bio alarm da je ovakva sudska praksa mogla povećati nasilje.

Više od pola osuđujućih presuda su bile uslovne, novčane, kazne rada u javnom interesu i kućni zatvor. U velikom broju slučajeva ovo su bile kazne povratnicima za brutalno zlostavljanje, a i one koje su bile zatvorske, kretale su se od mjesec do nekoliko mjeseci zatvora u najvećem broju slučajeva, iako je zakonski predviđena kazna zatvora bila i do pet godina zatvora. Samo oko 10 odsto presuda je prelazilo pet mjeseci zatvora.

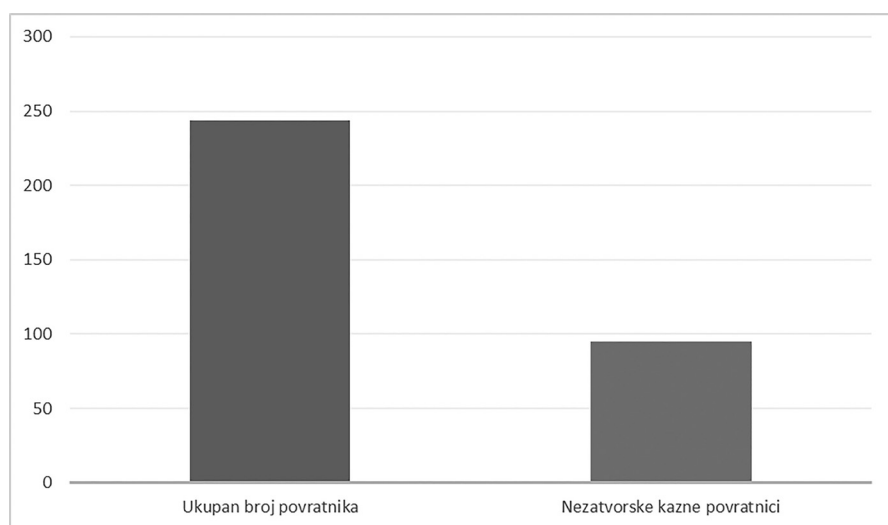
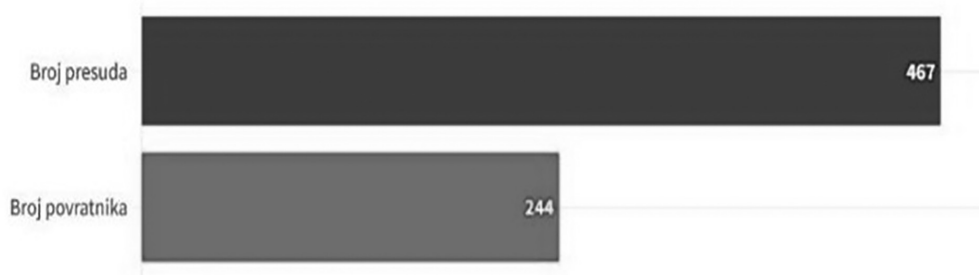
POVRATNICI

Medju osuđenim za nasilje u porodici pred osnovnim sudovima od 2021. do 2023, bilo je više od pola ranije krivično osuđivanih lica ili onih koji su već prekršajno odgovarali za nasilje u porodici.

U 467 dostupne presude koje je analizirao CIN-CG, u 244 slučaja radilo se o povratnicima. (U povratnike smo uračunali i lica koja su ranije prekršajno odgovarala za nasilje u porodici).

Od 244 povratnika, njih 95 je dobilo nezatvorske kazne - uslovne, novčane, kućni zatvor, rad u javnom interesu i liječenje.

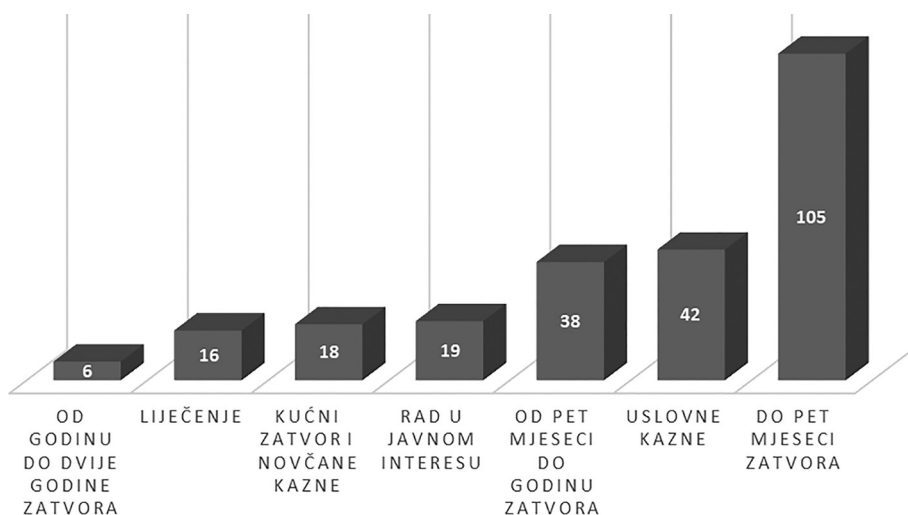
³⁸ Vlada Crne Gore. Izvještaj o sprovođenju CEDAW. Podgorica, septembar, 2021. godine. <https://wapi.gov.me/download-preview/e5f03d24-13a6-41d6-9058-b9817ea51021?version=1.0>

Najveći broj povratnika bilježe Kotor, Nikšić, Berane i Danilovgrad.

Rožaje, Plav, Kolašin, Nikšić i Herceg Novi imaju čak veći broj povratnika koji nijesu dobili ni dana zatvora, nego onih koji su osuđeni zatvorskim kaznama.

Povratnici su, u osnovnim sudovima u ove tri godine, dobili 42 uslovne osude, 19 kazni rada u javnom interesu, 18 kućnih zatvora i novčanih kazni, 16 liječenja, 105 kazni do pet mjeseci zatvora, 38 kazni od pet mjeseci zatvora do godinu i samo šest kazni od godinu do dvije zatvora.

Osnovni sud Podgorica: Od 157 osuđujućih presuda, od početka 2021. do kraja 2023, u 80 slučajeva se radilo o povratnicima u vršenju krivičnih ili prekršajnih djela.

U ovom sudu, u kome je bio i najveći broj predmeta, višestruki povratnici u vršenju čak istih krivičnih i prekršajnih djela nasilja dobijali su kazne rada u javnom interesu. Tako se presudom tog suda iz 2021. okrivljeni, koji je ranije već dva puta osuđivan za nasilje u porodici (uslovno i novčanom kaznom), treći put nagodio da radi u javnom interesu 10 dana, zato što je suprugu udario pesnicama u glavu.³⁹

Osnovni sud Kotor: Od 58 odluka tog suda, 35 okrivljenih bili su povratnici.

U tom sudu je kaznu rada u javnom interesu dobio ranije osuđivani za nasilje u porodici, koji je ovog puta, pod dejstvom alkohola, prvo pesnicama udario svoju suprugu u glavu, onda je gađao raznim predmetima i, na kraju, tukao metalnom šipkom po glavi, leđima i ramenima. „Oštećenog je upućivao prijetnje da će je ubiti, pa je ona uzela dijete i pošla u spavaću sobu, a on nastavio da lupa na vrata koja je tom prilikom potpuno razvalio, a ona uspjela da pozove policiju“.⁴⁰

Osnovni sud Berane: Od 49 odluka ovog suda, u 28 slučajeva se radilo o povratnicima.

U beranskom Osnovnom sudu je nasilnik, koji je već tri puta ranije osuđivan, odradio sedam i po dana u javnom interesu, zato što je svoju suprugu, između ostalog, gađao daljinskim upravljačem u glavu.⁴¹

Osnovni sud Nikšić: Od ukupno 32 presude, bilo je 20 povratnika.

U nikšićkom sudu je nasilniku koji je ranije više puta osuđivan, ali i prekršajno kažnjavao za nasilje prema svojoj bivšoj ženi, presudom iz 2021. dosuđeno da plati 1400 eura, jer je prekršio zabranu prilaska i ovog puta, između ostalog, gađao kamenom svoju bivšu suprugu.⁴²

Uslovnu kaznu u tom sudu je dobio i povratnik koji je svoju trudnu suprugu, dok su išli autom, tukao pesnicama po glavi, čupao za kosu, stiskao za vrat... U jednom momentu je zaustavio auto, izašao i izvukao nju iz vozila i opet više puta šamarao po glavi, čupao za kosu i stiskao za vrat, a onda je oborio na kameno tlo pored puta gdje je nastavio da je udara dlanovima po glavi.⁴³

Osnovni sud Herceg Novi: Od 12 odluka, bilo je sedam povratnika.

U Herceg Novom je, presudom iz 2023. uslovno kažnjen čovjek, koji je ranije već prekršajno odgovarao za nasilje i prekršio mjere zabrane prilaska. On je opet napao svoju majku i suprugu, ovaj put, između ostalog, udarajući ih stolicom, a drugog dana i sjekirom razvalio vrata.⁴⁴

Osnovni sud Bar: Od 28 presuda, u 13 slučajeva su bili povratnici.

Povratnik, ranije osuđivan za teške tjelesne povrede, presudom iz 2022. je u barskom Osnovnom sudu dobio kaznu rada u javnom interesu, zato što je prvo pocijepao majicu svoje

³⁹ OS Podgorica. K 438/2021. <https://www.sudovi.me/ospg/odluka/461155>

⁴⁰ OS Kotor. K 323/2020. <https://sudovi.me/osko/odluka/448605>

⁴¹ OS Berane. K 10/2023. <https://sudovi.me/osba/odluka/524683>

⁴² OS Nikšić. K 24/2021. <https://www.sudovi.me/osnk/odluka/444474>

⁴³ OS Nikšić. K 213/2021. <https://www.sudovi.me/osnk/odluka/460562>

⁴⁴ OS Herceg Novi. K 18/2023. <https://sudovi.me/osnh/odluka/525262>

supruge, pa onda počeo da je udara otvorenom šakom po licu i, nakon toga, nekoliko sati kasnije, opet tukao u prisustvu njihove maloljetne djece i svoje tašte.⁴⁵

Osnovni sud Pljevlja: Od 28 presuda, u 13 slučajeva su bili povratnici.

U pljevaljskom sudu je povratnik u vršenju istog krivičnog djela nasilja u porodici (tada novčano kažnjen) presudom iz 2021. dobio uslovnu kaznu zatvora, zato što je palicom izudarao svoju suprugu.⁴⁶

Osnovni sud Bijelo Polje: Od 26 odluka, bilo je 10 povratnika.

U Bijelom Polju je čovjek, koji je već osam puta ranije osuđivan, osuđen da radi sedam i po dana u javnom interesu zato što je ovog puta gađao ženu staklenom flašom u glavu.⁴⁷

Osnovni sud Kolašin: Od 23 odluke ovog suda, bilo je 13 povratnika.

Presudom iz 2022. rad u javnom interesu je u tom sudu dobio i povratnik zato što je tukao po glavi svoju suprugu i čupao je sve dok nije pala u nesvijest.⁴⁸

Osnovni sud Rožaje: Od 14 odluka, bilo je pet povratnika.

Uslovnu kaznu u tom sudu dobio je čovjek koji je prethodno već bio osuđivan, zato što je svoju suprugu jednom rukom držao za kosu, drugom je davio, a posle pesnicama udarao po glavi. Kada je pokušala da pobjegne, on je uhvatio i nastavio da je udara pesnicama⁴⁹.

Osnovni sud Plav: Od 12 presuda, bilo je pet povratnika.

Čovjek, koji je ranije više puta osuđivan, presudom iz 2022. dobio je u plavskom sudu novčanu kaznu od 1200 eura, zato što je prvo stezao za vrat svoju vanbračnu suprugu i otvorenom šakom joj je zadao toliko udaraca po licu da joj je potekla krv iz nosa, a onda, kada je pokušala da zaštititi svoje lice od udaraca, nastavio da je tuče pesnicama po glavi, kičmi i kuku.⁵⁰

Osnovni sud Cetinje: Od 13 presuda, bilo je osam povratnika.

Povratnik je dobio minimalnu kaznu od tri mjeseca zatvora zato što je nožem zamahnuo put svoje vanbračne supruge, u prisustvu djece, sa rečenicom „odrobijaću te”.⁵¹

Osnovni sud Ulcinj: Od šest presuda, bio je jedan povratnik.

Povratnik, koji je dva puta pogodio brata kamenom u glavu i nogu dobio je sudsku opomenu u ulcinjskom sudu.⁵²

Osnovni sud Danilovgrad: Bilo je devet odluka, a od toga šest povratnika.

⁴⁵ OS Bar. K 111/2022. <https://sudovi.me/osbr/odluka/496226>

⁴⁶ OS Pljevlja. K 46/2021. <https://pravosudje.me/ospv/odluka/471711>

⁴⁷ OS Bijelo Polje. K 115/2021. <https://sudovi.me/osbp/odluka/457246>

⁴⁸ OS Kolašin. K 19/2022. <https://sudovi.me/oskl/odluka/541124>

⁴⁹ OS Rožaje. K 90/2021. <https://sudovi.me/osro/odluka/459400>

⁵⁰ OS Plav. K 44/2022. <https://sudovi.me/ospl/odluka/542336>

⁵¹ OS Cetinje. K 83/2021. <https://sudovi.me/osct/odluka/505564>

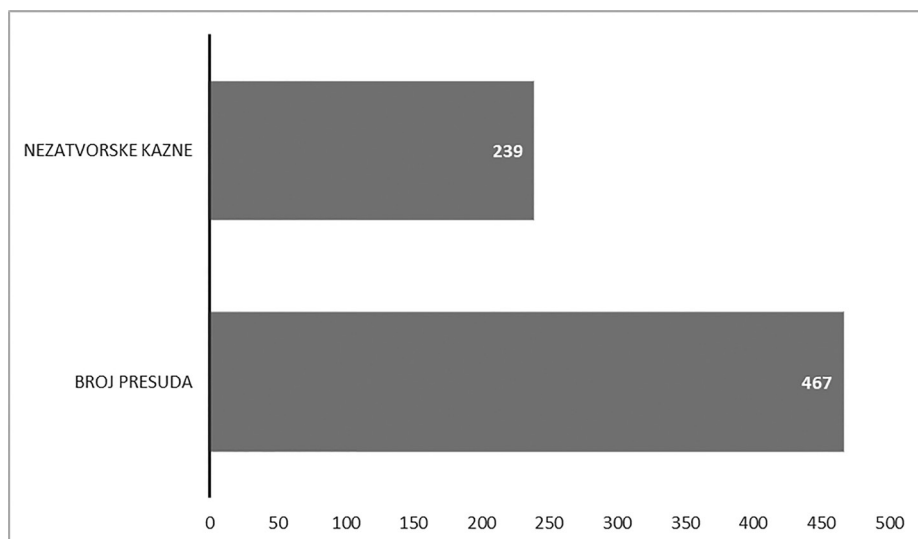
⁵² OS Ulcinj. K 74/2021. <https://sudovi.me/osul/odluka/494403>

Jedini sud koji je izrekao sve zatvorske kazne povratnicima. Najmanja kazna koju je sud u Danilovgradu dao povratniku je pet mjeseci zatvora, zato što je supruzi zadao više udaraca zatvorenom šakom u predjelu glave.⁵³

Osnovni sud Žabljak: U prethodne tri godine, u Žabljaku nije bilo presuda vezanih za krivično djelo nasilje u porodici i u porodičnoj zajednici.

NEZATVORSKE KAZNE I KAZNE ISPOD ZAKONSKOG MINIMUMA

Prema istraživanju CIN-CG-a više od pola izrečenih kazni za nasilje u porodici u Crnoj Gori, u ove tri godine, bile su uslovne i novčane kazne, kazne rada u javnom interesu, kućni zatvor ili liječenje. Svaka druga presuda je nezatvorska kazna.

U posljednje tri godine, svaka peta kazna za krivična djela koja su počinjena korišćenjem oružja ili oruđa⁵⁴ i nasilja koja su učinjena prema maloljetnicima ili koja su dovela do teških tjelesnih povreda⁵⁵ bila je ispod zakonskog minimuma.

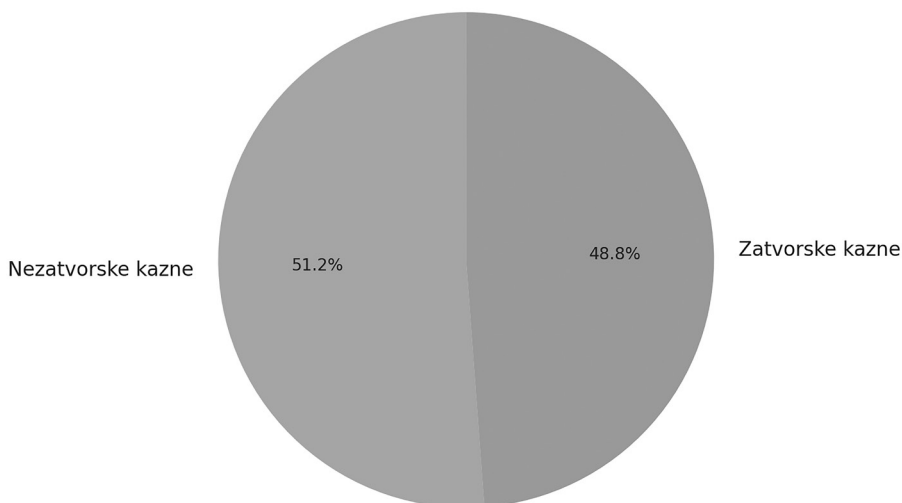
Osnovni sud u Plavu i u Osnovni sud u Ulcinju su, prema broju predmeta koji su stigli do suda, imali najveći broj kazni ispod zakonskog minimuma – čak svaka druga donijeta kazna je ispod zakonskog minimuma.

⁵³ OS Danilovgrad. K 15/2022. <https://sudovi.me/osdg/odluka/540895>

⁵⁴ Skupština Crne Gore. Krivični zakonik Crne. Član 220 stav. 2; „Ako je pri izvršenju djela iz stava 1 ovog člana korišćeno oružje, opasno oruđe ili drugo sredstvo podobno da tijelo teško povrijedi ili zdravlje teško naruši, učinilac će se kazniti zatvorom od tri mjeseca do tri godine“. <https://www.paragraf.me/propisi-crnegore/krivicni-zakonik-crne-gore.html>

⁵⁵ Skupština Crne Gore. Krivični zakonik Crne Gore. Član 220, stav 3; „Ako je uslijed djela iz st. 1 i 2 ovog člana nastupila teška tjelesna povreda ili teško narušavanje zdravlja ili su učinjena prema maloljetnom licu, učinilac će se kazniti zatvorom od jedne do pet godina“. <https://www.paragraf.me/propisi-crnegore/krivicni-zakonik-crne-gore.html>

Distribucija kazni

Osnovni sud Podgorica: Osnovni sud u Podgorici je izrekao 68 nezatvorskih kazni, a svaka peta kazna je ispod zakonskog minimuma.

Čovjeku koji je udarao svoje dvije maloljetnje brataničine i jednu čak i gurnuo niz stepenice je dobio uslovnu kaznu.⁵⁶

Kada je u pitanju nasilje nad maloljetnicima zakon propisuje kazne od jedne do pet godina zatvora.

Još jedan nasilnik, koji je toliko jako tukao svoju suprugu da joj je izazvao čak i permanentan pad sluha na jednom uvu, osuđen je uslovno.⁵⁷

Kada nasilje prouzrokuje teške tjelesne povrede, Krivični zakonik takođe propisuje kazne od jedne do pet godina zatvora.

Osnovni sud Kotor: Osnovni sud u Kotoru je presudio 39 nezatvorskih kazni, a svaka šesta kazna je ispod zakonskog minimuma.

Uslovnu kaznu je dobio čovek koji već prethodno osuđivan, pošto je suprugu tukao rukama po glavi i kada je ona udarila glavom u zid, pa pala na pod, nastavio je da je tuče, da joj steže vrat i da je vuče za kosu.⁵⁸

Osnovni sud Berane: Izrečeno je 15 nezatvorskih kazni, dok je svaka osma presuda bila ispod zakonskog minimuma.

Uslovnu kaznu je dobio čovek koji je u alkoholisanom stanju napao svoju suprugu, jer ga je upozorila da utiša muziku koju je pustio vrlo glasno. Nakon što je njihov maloljetni sin pokušao da ga zaustavi i njega je udario šakom u predjelu međunožja, upućujući im prijetnje: „Ukoliko pozovete policiju, sutra ću vas zaklati svo troje” misleći na ženu, sina i kćerku.⁵⁹

⁵⁶ OS Podgorica. K 579/2022. <https://www.sudovi.me/osp/odluka/522683>

⁵⁷ OS Podgorica. K 147/2022. <https://www.sudovi.me/osp/odluka/521322>

⁵⁸ OS Kotor. K 83/2022. <https://sudovi.me/osko/odluka/491185>

⁵⁹ OS Berane. K 241/2021. <https://sudovi.me/osba/odluka/473707>

Kada se krivično djelo izvrši prema maloljetnom licu, Krivični zakonik predviđa minimalnu kaznu od godinu dana zatvora, a maksimalnu pet.

Osnovni sud Nikšić: Osnovni sud u Nikšiću je izrekao 21 nezatvorsku kaznu, a svaka četvrta kazna je ispod zakonskog minimuma.

Uslovnu kaznu je dobio čovjek koji je metalnim žaračem dužine pola metra, udario svoju suprugu, dok je maloljetnog sina gurnuo, a dječak udario glavom u okovratnik.⁶⁰

Osnovni sud Herceg Novi: Osnovni sud u Herceg Novom je izrekao devet nezatvorskih kazni, dok je svaka četvrta kazna ispod zakonskog minimuma.

Čovjek koji je u toku jednog mjeseca dva puta prekršio mjeru zaštite od nasilja u porodici, koja mu je bila izrečena od strane Suda za prekršaje, dobio je uslovnu kaznu. Mjeru zabrane uznemiravanja i uhođenja svoje majke i supruge je prekršio na način da je svoju suprugu prvo vrijeđao, a zatim je i udario pesnicom u glavu, a onda drvenom stolicom po leđima, da bi nakon toga majku gađao i pogodio drvenom stolicom. Nakon manje od mjesec dana došao je ispred vrata, uzeo sjekiru iz dvorišta i njome više puta udario u vrata.⁶¹

Osnovni sud Bar: Osnovni sud Bar je donio 11 nezatvorskih kazni, dok su u tri slučaja kazne bile ispod zakonskog minimuma.

Čovjek koji je već bio prethodno osuđivan dobio je uslovnu kaznu, jer je tukao svoju ženu u automobilu, a nakon što je pokušala da izađe iz vozila, vratio je u kola i nastavio da je udara.⁶²

Osnovni sud Pljevlja: Osnovni sud u Pljevljima je 10 puta presudio nezatvorskim kaznama, a svaka treća kazna je ispod zakonskog minimuma.

Čovjek koji je svoju partnerku udarao prvo pesnicama, pa kablom i kaišem, dobio je uslovnu kaznu.⁶³

U drugom slučaju takođe je izrečena uslovna kazna za čovjeka koji je drvenim štapom tukao suprugu i maloljetnog sina.⁶⁴

Osnovni sud Bijelo Polje: Osnovni sud u Bijelom Polju je izrekao 16 nezatvorskih kazni, a svaka treća kazna je ispod zakonskog minimuma.

Ženi koja je sa pištoljem ušla u dvorište, u kome je njena svekrva sjedjela, zaprijetila da će ih sve pobiti, a nakon toga udarila svekrvu pištoljem po glavi⁶⁵ je dobila uslovnu kaznu.

Osnovni sud Kolašin: Osnovni sud Kolašin je 18 puta presudio nezatvorske kazne, a svaka sedma kazna je ispod zakonskog minimuma.

Čovjeku koji je tukao šakama svoju partnerku po glavi i tijelu, vukao je za kosu i upućivao razne prijetnje u prisustvu njihovog maloljetnog sina, dobio je uslovnu kaznu.⁶⁶

60 OS Nikšić. K 101/2021. <https://www.sudovi.me/osnk/odluka/541752>

61 OS Kotor. K 83/2022. <https://sudovi.me/osko/odluka/491185>

62 OS Bar. K 185/2021. <https://sudovi.me/osbr/odluka/460315>

63 OS Pljevlja K 74/2021. <https://pravosudje.me/ospv/odluka/471719>

64 OS Pljevlja. K 115/2021. <https://pravosudje.me/ospv/odluka/495240>

65 OS Bijelo Polje. K 152/2021. <https://sudovi.me/osbp/odluka/465359>

66 OS Kolašin. K 57/2022. <https://sudovi.me/oskl/odluka/541078>

Osnovni sud Rožaje: Osnovni sud u Rožajama je izrekao 12 nezatvorskih kazni, a svaka četvrta kazna je bila ispod zakonskog minimuma.

Čovjek koji je svoju suprugu stezao za vrat i udario po licu, a nakon što je od udaraca pala, nastavio da je nogom šutira po leđima i nogama, dobio je uslovnu kaznu.⁶⁷

Okrivljeni koji je drvenom letvom dugom oko metar i po tukao svoju suprugu dobio je uslovnu kaznu.⁶⁸

Osuđeni koji je prvo pesnicama udario po glavi vanbračnu suprugu, pa onda je prebio drvenim štapom, zatim uzeo drugi štap i nastavio da je tuče, dobio je uslovnu kaznu.⁶⁹

Osnovni sud Plav: Osnovni sud u Plavu izrekao je 10 nezatvorskih kazni, a svaka druga je ispod zakonskog minimuma.

Čovjek koji je tukao otvorenim šakama po glavi svog brata, pa zamahivao sjekirom u namjeri da ga udari opet, a šakom udario i svoju snahu koja je pokušala da ga zaustavi dobio je uslovnu kaznu.⁷⁰

Drugi čovjek, koji je toliko jako tukao svoju sestru da se drveni štap od udaraca polomio, a onda uzeo drugi štap i nastavio da je udara, dobio je uslovnu kaznu.⁷¹

Kada se pri izvršenju nasilja koristi oruđe, Krivični zakonik predviđa minimalnu kaznu od tri mjeseca zatvora, a maksimalnu tri godine.

U tom sudu je uslovnu kaznu dobio i čovjek koji je suprugu, dok je držala dvogodišnje dijete, pokušavajući da ga napusti, udario laktom u glavu, nakon čega je pala na pod. Nakon toga je zajedno sa bratom vukao po podu, ne dajući joj da ode iz kuće.⁷²

Osnovni sud Cetinje: Osnovni sud na Cetinju izrekao je šest nezatvorskih kazni, a u jednom slučaju je kazna bila ispod zakonskog minimuma.

Jedan čovjek, koji je fizički napao svoju trudnu ženu, dok je u naručju držala njihovog sina dobio je uslovnu kaznu.⁷³

Osnovni sud Ulcinj: Osnovni sud u Ulcinju je izrekao tri nezatvorske kazne, a svaka treća kazna je ispod zakonskog minimuma.

Rad u javnom interesu je dobio čovjek koji je slomio nos svojoj supruzi glavom.⁷⁴

Rad u javnom interesu dobio je i čovjek koji je nožem prijetio ženi i maloljetnim ćerkama da će ih žive zapaliti. Nakon toga, pretukao je jednu ćerku kaišem, a drugu pljuvao, vukao za kosu i izudarao po tijelu.⁷⁵

U Ulcinju je uslovnu osudu dobio i čovjek koji je svome bratu nanio teške tjelesne povrede. Za to je bila predviđena kazna od godinu do pet godina zatvora.⁷⁶

67 OS Rožaje. K 15/2021. <https://sudovi.me/osro/odluka/446809>

68 OS Rožaje. K 80/2021. <https://sudovi.me/osro/odluka/468915>

69 OS Rožaje. K 122/2020. <https://sudovi.me/osro/odluka/458055>

70 OS Plav. K 66/2021. <https://sudovi.me/ospl/odluka/542334>

71 OS Plav. K 47/2022. <https://sudovi.me/ospl/odluka/542341>

72 OS Plav. K 46/2022. <https://sudovi.me/ospl/odluka/542337>

73 OS Cetinje. K 94/2021. <https://sudovi.me/osct/odluka/469311>

74 OS Ulcinj. K 30/2022. <https://sudovi.me/osul/odluka/479521>

75 OS Ulcinj. K 48/2022. Presuda nije dostupna na sajtu. www.sudovi.me

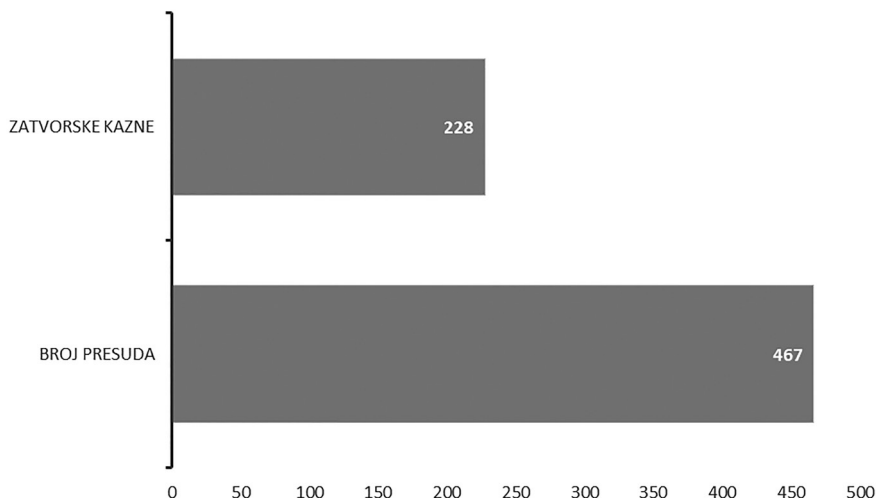
76 OS Ulcinj. K 119/2023. <https://sudovi.me/osul/odluka/541482>

Osnovni sud Danilovgrad: Osnovni sud u Danilovgradu je imao samo jednu nezatvorsku kaznu i nijedna presuda nije ispod zakonskog minimuma.

Jedinu uslovnu kaznu je dobila žena koja se zbog novčanog duga potukla sa drugom ženom.⁷⁷

ZATVORSKE KAZNE

U 228 slučajeva su crnogorski sudovi presudili zatvorske kazne, to znači da svaka druga kazna je bila zatvorska kazna.

Međutim, od ukupnog broja zatvorskih kazni gotovo tri četvrtine (73 odsto) se kreću u rasponu od mjesec do pet mjeseci robije, u 22 odsto slučajeva osuđeni su dobili između pet mjeseci i godinu dana zatvora, dok je samo pet odsto počinitelaca nasilja provelo od jedne do dvije godine iza rešetaka. Iako Krivični zakonik propisuje kazne do pet godina zatvora za krivično djelo nasilje u porodici i u porodičnoj zajednici, nijedan sud nije izrekao kaznu preko dvije godine zatvora.

Kad govorimo o povratnicima, gotovo 60 odsto je dobilo zatvorsku kaznu, ali bliže zakonskom minimumu. Većina povratnika, 43 odsto, dobili su najmanju kaznu zatvora, od mjesec do pet mjeseci, dok je samo dva i po odsto povratnika dobilo između jedne i dvije godine. Ostale zatvorske kazne (15 odsto) su bile u rasponu između pet mjeseci i godinu dana.

Analiza svih sudova pojedinačno potvrđuje veliki jaz između najvećeg broja počinitelaca koji su dobili najmanju kaznu zatvora i najmanjeg broja osuđenih koji su dobili najveću datu kaznu do dvije godine zatvora.

- U blage zatvorske kazne računamo kazne do pet mjeseci.
- U srednje zatvorske kazne računamo kazne između pet mjeseci do godinu dana.
- U strože zatvorske kazne računamo kazne od jedne do dvije godine.

⁷⁷ OS Danilovgrad. K 4/2023. <https://sudovi.me/osdg/odluka/539764>

Do pet mjeseci zatvora	Od pet mjeseci do godinu dana zatvora	Od godinu do dvije godine zatvora
56	27	6
16	2	1
30	3	1
10	1	0
15	1	1
15	3	0
5	5	0
2	3	0
2	0	0
7	0	0
3	0	0
2	0	0
2	4	2
2	1	0

Osnovni sud Podgorica: Od ukupnog broja predmeta, Osnovni sud u Podgorici je izrekao zatvorsku kaznu u 56 odsto slučajeva. Blage zatvorske kazne su presuđene u 35 odsto, dok su strože kazne bile u samo četiri odsto presuda. Najstroža kazna je bila od dvije godine zatvora.

Tri mjeseca zatvora u tom sudu je 2023. dobio čovjek koji je tukao ženu po glavi, vratu i rukama, nakon čega je rukama uhvatio za vrat i pribio uz pločice, a nakon toga otvorenim dlanovima joj zadao više udaraca u glavu, namjerno joj zadajući udarce u predjelu ušiju, znajući da ima neuralgiju. Kada ga je oštećena zamolila da prestane sa nasiljem, jer je u susjednoj sobi spavala njihova maloljetna ćerka, te je izašla u hodnik, gdje se preko staze poklizala i pala na pločice, pa joj je okrivljeni prišao i nogama zadao više udaraca u predjelu desne noge, oštećena ga je ponovo molila da joj ne zadaje udarce da ne bi probudili njihovu kćerku, ali je okrivljeni, i pored njenih molbi, nastavio i rukama i nogama zadao joj više udaraca u predjelu ruku i nogu.⁷⁸

Osnovni sud Kotor: Zatvorska kazna je izrečena u 32 odsto slučajeva, od čega je 27 odsto najblažih zatvorskih kazni. Najstroža izrečena zatvorska kazna je bila godinu dana i četiri mjeseca zatvora.

U presudi iz 2021. okrivljeni je prvo zavrtao partnerki ruku iza leđa, dok ona nije počela da plače i vrišti, da bi je zatim udarao drvenom stolicom i nanio joj teške tjelesne povrede. Dobio je kaznu od 30 dana zatvora, iako u ovom slučaju zakon propisuje kaznu od jedne do pet godina⁷⁹.

Osnovni sud Berane: Zatvorska kazna je izrečena u gotovo 70 odsto slučajeva, međutim od toga je skoro 62 odsto bilo najblažih zatvorskih kazni. Interesantno je da, u tom sudu, dva odsto osuđenih koji su dobili najveću zatvorsku kaznu, ranije nijesu bili osuđivani.

U jednom slučaju iz 2022. čovjek je dobio kaznu od tri mjeseca zatvora, zato što je prvo prijetio svojoj bivšoj supruzi, nakon toga je stezao za vrat i pesnicama tukao po glavi. zatim ju je dohvatio za kosu i vukao prema zidu, pokušavajući da njenom glavom udari o

⁷⁸ OS Podgorica. K 481/2023. <https://www.sudovi.me/ospg/odluka/529303>

⁷⁹ OS Kotor. K 430/2021. <https://sudovi.me/osko/odluka/490512>

zid i sa bejzbol palicom je udario više puta po leđima govoreći „uništiću te, prebiću te, unakaziću te”.⁸⁰

Tri mjeseca zatvora u tom sudu je 2023. dobio i čovjek koji je prijetio svojoj majci: „moraš da mi pokloniš stan, inače ću te izbosti na spavanju, silazi iz stana i uđi u kola da završimo proceduru i stan će biti moj”. Nakon toga ju je izvukao iz stana i prinudio da uđe u njegovo auto i počeo da vozi velikom brzinom i žena, uplašena od brze vožnje je u tom momentu obećala njemu da će narednog dana stan prevesti na njega. Kasnije kada je žena pobjegla iz stana, on je izvadio lovački nož i gađao je, onda ju je odvuкао do podruma zgrade, uzeo joj telefon, govoreći joj: „tu moraš da sjediš za kaznu”, nakon čega je u hodniku zgrade polomio plakar, ogledalo i cipelar, a zatim se spustio do podruma, dohvatio je za ramena i dovukao u stan do trpezarije, bacio je na fotelju, govoreći joj: „vidiš li šta si mi uradila”, da bi je sa obje ruke dohvatio za vrat i počeo da steže, pa kada je vidio da se guši, pustio ju je, a zatim je otvorenim šakama udario po licu, a stisnutim pesnicama i nogama obuvenim u patike u predjelu tijela. Inače, piše u presudi, čovek je i dva mjeseca ranije pištoljem ispaljivao hice po stanu, govoreći joj: „ako me još jednom iznerviraš i naljutiš, ubiću te”...⁸¹

Osnovni sud Nikšić: Zatvorske kazne izrečene su u 34 odsto slučajeva, od čega su najblaže dobili 31 odsto počinilaca. Najstroža izrečena kazna je bila osam mjeseci zatvora.

Osuđeni povratnik je u tom sudu 2022. dobio tri mjeseca zatvora, zato što je tukao suprugu sa drvenim štapom, nakon čega je držeći u ruci nož mahao u njenom pravcu i prijetio je da će je zaklati. U međuvremenu je pokušao da udari štapom i svoga brata.⁸²

Osnovni sud Herceg Novi: Zatvorske kazne su izrečene u 25 odsto slučajeva i sve su blage. Najstroža dostupna kazna je bila četiri mjeseca zatvora.

Kaznu zatvora od četiri mjeseca je dobio čovjek koji je prethodno već osuđivan, pošto je udario otvorenom šakom po licu svoju maloljetnu ćerku, jer je kasno došla iz grada kući. Njoj je nos raskrvario zbog udaraca. Zatim ju je sjutra dan uhvatio rukom za lijevu nadlakticu i jako je stegao, a onda je i posjekao kuhinjskim nožem u predjelu desne potkoljenice.⁸³

Osnovni sud Bar: Zatvorske kazne izrečene su u gotovo 60 odsto slučajeva, od čega je 53 odsto najblažih kazni. Najstroža kazna je bila godinu i četiri mjeseca zatvora.

Čovjek koji je probudio svoju suprugu u toku noći prvo joj prijeteći i vrijeđajući je, a potom je čupao za kosu, gurao, zadao više udaraca rukama i nogama po glavi i tijelu, nakon čega je izudarao i drvenom daskom za sječenje mesa, dobio je kaznu zatvora od 50 dana.⁸⁴

U drugoj presudi u tom sudu čovjek koji je vrijeđao svoju suprugu, udario pesnicama, a zatim tukao i kašikom za obuću dobio je kaznu od 40 dana zatvora.⁸⁵

U trećoj presudi okrivljeni koji je udario po glavi svoju ženu i kada je ona pala na pod, nastavio da je tuče, dobio je kaznu 35 dana zatvora.⁸⁶

⁸⁰ OS Berane. K 187/2022. <https://sudovi.me/osba/odluka/512507>

⁸¹ OS Berane. K 128/2023. <https://sudovi.me/osba/odluka/541156>

⁸² OS Nikšić. K 237/2022. <https://www.sudovi.me/osnk/odluka/541864>

⁸³ OS Herceg Novi. K 19/2023. <https://sudovi.me/oshn/odluka/517781>

⁸⁴ OS Bar. K 56/22. <https://sudovi.me/osbr/odluka/487503>

⁸⁵ OS Bar. K 137/2022. <https://sudovi.me/osbr/odluka/496227>

⁸⁶ OS Bar. K 44/2024. <https://sudovi.me/osbr/odluka/518752>

Osnovni sud Pljevlja: Zatvorske kazne su izrečene u 64 odsto slučajeva, od toga najblaže kazne je dobilo njih 53 odsto. Najstrožu kaznu od osam mjeseci zatvora dobio je povratnik koji šesti put vrši nasilje u porodici.

U tom sudu, čovjek koji je svojoj supruzi polomio nos, čeone kosti i koštane ulomke dobio je tri mjeseca zatvora.⁸⁷

Osnovni sud Bijelo Polje: Zatvorske kazne su izrečene u 38 odsto slučajeva, od čega je 19 odsto najblažih. Najstroža kazna je bila godinu i dva mjeseca zatvora, međutim Viši sud u Bijelom Polju je tu presudu preinačio i smanjio na šest mjeseci.⁸⁸

Čovjek koji je već osam puta osuđivan, je, u prisustvu svoje maljoljetne ćerke, prijetio smrću svojoj supruzi: „Za mjesec dana bićeš mrtva, nećeš živa izaći iz Crne Gore, baciću te u Lim“. Dobio je 30 dana zatvora u bjelopoljskom Osnovnom sudu.

Osnovni sud Kolašin: Izrečene su zatvorske kazne u 21 odsto slučajeva, od čega je osam odsto najblažih. Najstroža zatvorska kazna je bila od osam mjeseci zatvora.

Sud je izrekao kaznu zatvora od 45 dana čovjeku koji je svojoj supruzi prijetio da će je ubiti i nakon toga uzeo dva kuhinjska noža i krenuo prema njoj. Sin je oduzeo noževe i tom prilikom posjekao ruku.⁸⁹

Osnovni sud Rožaje: Izrečene su zatvorske kazne u 14 odsto slučajeva i sve su najblaže. U dva slučaja u kojima su okrivljeni upotrijebili oruđe, sud je izricao uslovne kazne, dok je najveća zatvorska kazna bila tri mjeseca.

Čovjeku koji je udarao šakama vanbračnu suprugu, stezao za vrat, pa je onda bacio na zid i na pod nekoliko puta i na kraju je odvuкао do kupatila i bacio u kadu, sud je izrekao kaznu zatvora od tri mjeseca.⁹⁰

Osnovni sud Plav: Izrečene su zatvorske kazne u 16 odsto slučajeva i sve su blage. Najveća izrečena zatvorska kazna je bila četiri mjeseca.

Četiri mjeseca zatvora je dobio povratnik koji šakom udario sina u glavu i onda je uzeo sjekiru izgovarajući: „napusti mi kuću“, nakon toga je uzeo drvenu letvu od metar i po i sa njom nastavio da tuče suprugu.⁹¹

Osnovni Sud Cetinje: Izrečene su zatvorske kazne u 53 odsto slučajeva i sve su najblaže. Najstroža kazna je bila šest mjeseci zatvora.

Tri mjeseca zatvora je dobio čovjek koji je tukao otvorenim šakama i pesnicama po glavi ženu koja je držala čitavo vrijeme u rukama njihovu bebu.⁹²

Osnovni sud Ulcinj: Zatvorske kazne su izrečene u 50 odsto slučajeva, od čega su 33 odsto najblaže. Najstroža kazna je bila šest mjeseci zatvora.

Čovjek koji je ranije deset puta osuđivan dobio je kaznu zatvora od 48 dana, zato što je

⁸⁷ OS Pljevlja. K 68/2022. <https://pravosudje.me/ospv/odluka/527631>

⁸⁸ OS Bijelo Polje. K 26/2021. <https://sudovi.me/osbp/odluka/447413>

⁸⁹ OS Kolašin. K 4/2022. <https://sudovi.me/oskl/odluka/541123>

⁹⁰ OS Rožaje. K 77/2021. <https://sudovi.me/osro/odluka/468913>

⁹¹ OS Plav. K 51/ 2021. <https://sudovi.me/ospl/odluka/542285>

⁹² OS Cetinje. K 57/2022. <https://sudovi.me/osct/odluka/528138>

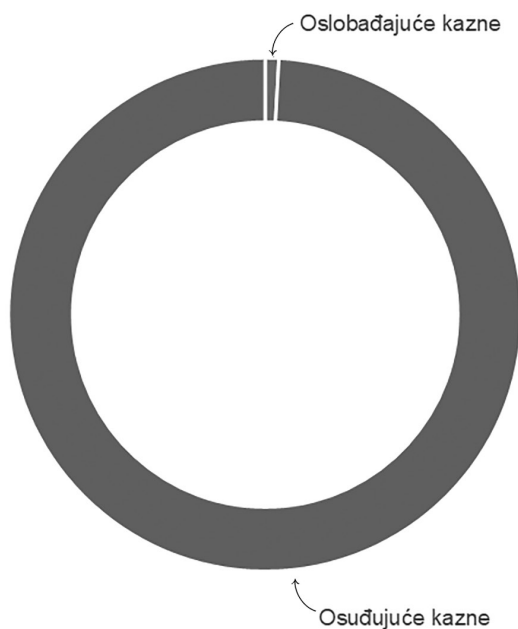
prijetio svojoj nevjenčanoj supruzi pred djecom: „gdje god te vidim ubiću te, a ono kako sam te bacio niz stepenice, još će gore biti”.⁹³

Osnovni sud Danilovgrad: U ovom sudu su sve kazne, osim jedne, bile zatvorske i to prilično visoke u odnosu na ostale sudove u zemlji. Bila je samo jedna uslovna osuda u ove tri godine. Najstroža kazna koju je sud izrekao je godinu dana i šest mjeseci zatvora. Kaznu od godinu dana i šest mjeseci zatvora je dobio čovjek koji je prekršio zabranu približavanja, tako što je došao do kuće oštećenih, a nakon čega je jednu od njih počupao za kosu i uputio joj riječi prijetnje: „Kozo, platićeš mi, nije se na ovome završilo”, a ostalima uputio riječi prijetnje: „Ubiću vas, napraviću katastrofu, baciću bombu”.⁹⁴ Počinilac nasilja je više puta osuđivan, jednom zbog nasilja u porodici.

OSTALE PRESUDE - MALI BROJ OSLOBAĐAJUĆIH ODLUKA

Iako je veliki problem sudska praksa u osuđujućim presudama sudova u Crnoj Gori, gotovo je neznatan broj oslobađajućih odluka za nasilje u porodici i porodičnoj zajednici.

U crnogorskim sudovima su, u ove tri godine, bile četiri oslobađajuće presude - dvije u Podgorici i po jedna u Bijelom Polju i Pljevljima.

Bile su i dvije obustave postupka u Baru i Podgorici. Tri su optužbe odbijene - po jedna u Kolašinu, Kotoru i Podgorici. Jedna optužba je odbačena u Podgorici.

Izrečena je i jedna vaspitna mjera maloljetniku u Kotoru.

⁹³ OS Ulcinj. K 69/2022. Presuda nije dostupna na sajtu. www.sudovi.me

⁹⁴ OS Danilovgrad. K 25/2022. <https://sudovi.me/osdg/odluka/513519>

OTEŽAVAJUĆE I OLAKŠAVAJUĆE OKOLNOSTI

Dobar primjer koliko su naši sudovi pogrešno i površno tumačili otežavajuće i olakšavajuće okolnosti na strani okrivljenih daju presude K 438/2021 i K 9/2021, koje je isti sudija donio, iste godine, osuđenim povratnicima – jednom kaznu rada u javnom interesu, a drugom dvije godine zatvora – sa potpuno suprotnim obrazloženjima.

„Sud je imao u vidu olakšavajuće okolnosti koje se nalaze na strani okrivljenog, činjenicu da je penzioner i lošeg imovnog stanja, kao i njegovo držanje nakon učinjenog krivičnog djela izraženo kroz potpuno i jasno priznanje koje je doprinijelo bržem i efikasnijem okončanju krivičnog postupka, te iskreno kajanje”, piše u obrazloženju odluke kojom je višestrukom specijalnom povratniku dosuđen rad u javnom interesu.⁹⁵

U drugoj presudi, u kojoj je kazna dvije godine zatvora takođe za višestrukog povratnika, objašnjava se da: „se porodične prilike okrivljenog ne mogu cijeliti kao olakšavajuća okolnost, prije svega zato što je okrivljeni oglašen krivim upravo zbog krivičnog djela protiv braka i porodice”:

„Po ocjeni suda, imovno stanje okrivljenog nije uticalo ni na jedan postupak okrivljenog, niti se njegovo nasilno ponašanje može smatrati posljedicom lošeg imovinskog stanja. Takođe, sud ne poklanja vjeru ni izraženom kajanju okrivljenog, smatrajući da se radi o neiskреноj i prostoj verbalizaciji usmjerenoj na to da se dobije što blaža kazna”.⁹⁶

Međutim, okrivljenima se u većini slučajeva, kao olakšavajuće okolnosti uzimaju kajanje, to što imaju djecu ili što su lošeg imovnog stanja.

Poseban problem u većini analiziranih presuda predstavlja činjenica da sudovi gotovo da nijesu uzimali u obzir da li je nasilje izvršeno pred djetetom, što bi morala biti otežavajuća okolnost po svim međunarodnim i domaćim propisima, već su često okrivljenima uzimali kao olakšavajuću okolnost to što je porodičan čovjek. Oko 90 odsto analiziranih presuda se odnosi na nasilje muškarca nad ženom, vrlo često u prisustvu djece ili su i djeca žrtve nasilja.

Još jedan primjer na koji način su sudovi tretirali otežavajuće i olakšavajuće okolnosti, sa površnim i nejasnim obrazloženjima je i presuda K 323/2020.

„Prilikom odluke o vrsti i visini kazne koju okrivljenom treba izreći, sud je pošao od toga da je za krivično djelo nasilje u porodici ili u porodičnoj zajednici iz čl. 220 st. 2. u vezi stava 1. Krivičnog zakonika Crne Gore, propisana kazna zatvora od tri mjeseca do tri godine. Cijeneći sve okolnosti koje utiču na to da kazna bude veća ili manja, u smislu člana 42 KZ-a Crne Gore, sud je na strani okrivljenog kao olakšavajuće okolnosti cijenio to što se oštećena nije pridružila krivičnom gonjenju i da su sada u dobrim odnosima, te da su roditelji djeteta sa smetnjama u razvoju, dok je kao otežavajuću okolnost na njegovoj strani cijenio raniju osuđivanost, pa ga je sud osudio na kaznu rada u javnom interesu”.⁹⁷

Dobar primjer nevjerovatnog obrazloženja olakšavajućih okolnosti je i presuda suda u Pljevljima u kojoj se čovjeku kao olakšavajuća okolnost uzima to što je porodičan čovjek i otac maloljetne djece, dok on u stvari sve vrijeme nasilje vrši pred njima: *„Dok su ručali sa dvoje maloljetne djece, svoju suprugu stisnuo za ruku i nakon toga uhvatio za majicu, djeca su se plačući digla od stola i otišla u dnevnu sobu. Držeći ženu za majicu podigao je sa stolice na kojoj je sjedjela i počeo da je udara šakama po licu. Dok su djeca gledala i plakala, izvadio je iz fioke kuhinjski nož i prišao ženi govoreći riječi: ‘Sad ću ti je..ti majku’....”⁹⁸*

⁹⁵ OS Podgorica. K 438/2021. <https://www.sudovi.me/ospg/odluka/461155>

⁹⁶ OS Podgorica. K 9/2021. <https://www.sudovi.me/ospg/odluka/439536>

⁹⁷ OS Kotor. K 323/2020. <https://sudovi.me/osko/odluka/448605>

⁹⁸ OS Pljevlja. K 52/ 2022. <https://pravosudje.me/ospv/odluka/507349>

INTERVJU:

foto: MUP

Snežana Vujović, predsjednica Operativnog tima za borbu protiv nasilja u porodici i nasilja nad ženama

Predsjednica Operativnog tima za borbu protiv nasilja nad ženama **Snežana Vujović** za potrebe studije ističe da je neophodno češće primjenjivati zaštitne mjere, kao izuzetno važan mehanizam za fizičku zaštitu i osnaživanje žrtava nasilja i pratiti njihovu primjenu. „U tom smislu, zabrinjava činjenica da osnovni sudovi u 2023. godini nijesu izrekli nijednu mjeru udaljenja iz stana, dok je mjera zabrana približavanja izrečena svega 13 puta u protekloj godini“, navodi Vujović.

Podaci pravosnažnih presuda iz 2021, 2022. i 2023. za krivično djelo nasilje u porodici i porodičnoj zajednici pokazuju da je sudska praksa u ovim predmetima i dalje jako blaga, sa najvećim brojem kazni ispod zakonskog minimum i sa visokim brojem povratnika. Kako to komentarišete i šta se može uraditi da se praksa sudova promijeni?

Sagledavajući generalnu strukturu pravosnažnih osuđujućih presuda za predmete nasilja u porodici ili porodičnoj zajednici, konstatuje se da krivični postupci čine svega 16 odsto u ukupnoj strukturi predmeta nasilja u porodici,⁹⁹ dok ostalo čine prekršajni postupci. Navedeno ukazuje na opravdanost kritike međunarodnih ekspertskih tijela, poput GREVIO, koji prati primjenu Istanbulske konvencije u Crnoj Gori. Osim toga, i dalje značajno mjesto zauzimaju uslovne osude, kao mjere upozorenja, što ukazuje na blažu kaznenu politiku, uz činjenicu da su kazne zatvora blizu zakonskog minimuma, s prosječnom izrečenom kaznom

⁹⁹ Centar za ženska prava. Krivično - pravni odgovor na rodno zasnovano nasilje u Crnoj Gori za 2023. godinu. Podgorica, maj, 2024. godine.

zatvoru od oko četiri mjeseca, dok je najviša izrečena zatvorska kazna iznosila dvije godine.

Kada je u pitanju statistika za 2023. godinu, uočava se da je došlo do određenog napretka. Naime, u poređenju sa ranijim godinama, kada je udio uslovnih osuda i kazni bio gotovo isti, u prošloj godini, došlo je do porasta izrečenih kazni zatvora, što predstavlja represivniji pristup sudova suzbijanju krivičnog djela nasilja u porodici ili porodičnoj zajednici. U 2023. godini, uslovne osude su izrečene u 52 slučaja (27 odsto), dok se u ranijim godinama, procenat izrečenih uslovnih osuda kretao oko 50 odsto. Važno je istaći da je zaštitne mjere kao izuzetno važan mehanizam za fizičku zaštitu i osnaživanje žrtava nasilja, neophodno češće primenjivati, a njihovu primjenu pažljivo pratiti.¹⁰⁰ U tom smislu, zabrinjava činjenica da osnovni sudovi u 2023. godini nijesu izrekli nijednu mjeru udaljenja iz stana, dok je mjera zabrana približavanja izrečena svega 13 puta u protekloj godini.

Kada su u pitanju zaštitne mjere u prekršajnom postupku, na osnovu Godišnjeg izvještaja o radu sudova za prekršaje za 2023. godinu, može se primijetiti da su zaštitne mjere izrečene u 843 od ukupno 1582 riješenih predmeta, što čini 53, 22 odsto svih riješenih predmeta.

U poređenju sa podacima o izrečenim zaštitnim mjerama za 2022. godinu, kada su sudovi izrekli ukupno 782 zaštitne mjere za godinu dana, što predstavlja 50,81 odsto svih riješenih predmeta u 2022. godini, bilježi se određeni, blagi nivo efikasnosti u izricanju zaštitnih mjera od strane sudova za prekršaje.

U prethodnim godinama, dakle prije 2022. godine, taj procenat je iznosio tek oko 30 odsto. Međutim, kada je u pitanju mjera udaljenje iz stana, procenat je i dalje nizak, svega oko osam odsto od ukupnog broja riješenih predmeta. Zabrana približavanja izrečena je u 18 odsto, a zabrana uznemiravanja i uhođenja u 19,5 odsto riješenih predmeta. Ostale dvije mjere zastupljene su na sljedeći način: obavezni psiho-socijalni tretman (oko nula i po odsto) i obavezno liječenje od zavisnosti (oko sedam odsto).

Nаша država je bila među prvim potpisnicama Istanbulske konvencije, međutim, još nije ispoštovan veliki broj važnih preporuka ove Konvencije, a poseban problem je i obrazloženje odluka sudova, u kojima se ne uzimaju u obzir otežavajuće okolnosti prilikom izricanja presuda. Zašto Crna Gora ni 13 godina kasnije ne poštuje međunarodne standarde kada govorimo o nasilju u porodici?

Tačno je da je Crna Gora među prvim zemljama potpisnicama Istanbulske konvencije, ali je važno istaći da to ne podrazumijeva da je Crna Gora imala spremne kapacitete za posljednju primenu potpisane i ratifikovane konvencije, već je upravo ratifikacija imala za cilj podizanje nacionalnih resursa, ubrzanje težnje za unapređenjem i usklađivanjem sa međunarodnim standardima. Pored ostalog, i formiranje Operativnog tima na temeljima konvencije, jedan je od doprinosa primeni i poštovanju međunarodnih standarda. Međutim, postoji znatan prostor za unapređenje opšteg odgovora na nasilje, te je neophodno raditi na osiguranju resursa i odlučnijem odgovoru svih institucija na suzbijanju ovog problema. Takođe, završna mjerila za pristupanje Crne Gore EU jasno naglašavaju obavezu države da kroz reforme u oblasti pravosuđa i temeljnih prava uspostavi vjerodostojne rezultate u suzbijanju rodno zasnovanog nasilja.

Nevladine organizacije koje se bave pravima žena tvrde da veliki broj njih ne prijavljuje nasilje, niti vjeruje institucijama. Prijave žena koje skupe hrabrost da prijave nasilje budu

¹⁰⁰ Centar za ženska prava. Krivično - pravni odgovor na rodno zasnovano nasilje u Crnoj Gori za 2023. godinu. Podgorica, maj, 2024. godine.

neprocesuirane ili završe pred prekršajnim sudovima. Osim problematične sudske prakse, šta još prepoznajete kao glavne problem u borbi protiv nasilja u porodici?

Strah od nasilnika, sramota zbog doživljenog nasilja, strepnja od osude bliske okoline, nepovoljna ekonomska situacija i nepovjerenje u institucije, glavni su razlozi zbog kojih žene ne prijavljuju nasilje u porodici. Nadalje, tradicionalne rodne uloge i očekivanja mogu igrati veliku ulogu u tome zašto žene ostaju u nasilnim vezama. Pritisak da održe porodicu na okupu po svaku cijenu je izuzetno jak, te ih sprečava da prijave nasilje.

Dugogodišnji rad ženskih organizacija sa ženama i djecom koji su preživjeli nasilje, pokazuje da je jako važno da se žene prvo jave nevladinim organizacijama koje pružaju specijalizovane usluge poput skloništa, besplatne pravne pomoći, psihološke i druge pomoći, jer bez specijalizacije nema ni kvalitetnih usluga.

Nasilje treba prijaviti, ali nakon prijave treba obezbijediti da se žrtva osjeća i bude bezbjedna. Izuzetno je važno da zna koja su njena prava, šta može da očekuje od predstavnika institucija i kako da se zaštiti nakon podnošenja prijave.

Svakako, ono što bi žene ohrabrilo da prijave nasilje su podrška porodice i bliskih osoba, pravovremeno i efikasno postupanje institucija, kao i finansijska podrška države nakon izlaska iz nasilne veze.

Vladin operativni tim za borbu protiv nasilja u porodici i nasilja nad ženama formiran je krajem februara, a iz MUP-a je rečeno da će cilj tog tijela biti efikasnija primjena propisa, ali i zaštita žrtava nasilja. Šta je Vladin tim uradio do sada i koji su dalji koraci u tom pravcu?

Od osnivanja Operativni tim je održao tri sjednice, na kojima je razmatrano šest slučajeva, a povodom kojih je donijeto 14 zaključaka.

Shodno sadržaju donesenih zaključaka, kao važno ističemo, da je Tim između ostalog donio Poslovnik o radu, u dva navrata javnim saopštenjem reagovao u predmetima u vezi sa nasiljem u porodici i nasilju nad ženama, uputio pritužbu Tužilačkom savjetu na rad postupajućeg državnog tužioca u jednom slučaju, inicirao je postupak inspekcijskog nadzora u centru za socijalni rad u tri slučaja. Ne manje važno, Tim je uputio niz akata radi izrade uputstava i instrukcija, sa ciljem poboljšanja prakse centara za socijalni rad, policije i zdravstvenih ustanova.

foto: privatna arhiva

Valentina Pavličić, bivša sutkinja i zastupnica Crne Gore pred Europskim sudom za ljudska prava (ESLJP)

Jedan od temelja univerzalnog principa vladavine prava jeste u jedinstvenoj primjeni prava, koju prema Ustavu treba da obezbijedi Vrhovni sud Crne Gore. „Redovni sudovi neposrednim donošenjem presuda u svakom konkretnom slučaju donose odgovarajući pravni stav i Vrhovni sud harmonizacijom sudske prakse treba da obezbijedi nadležnost izvan suđenja čime doprinosi predvidljivosti ishoda suđenja“, ističe za potrebe studije značaj Vrhovnog suda u ovim procesima, bivša sutkinja i zastupnica Crne Gore pred Evropskim sudom za ljudska prava **Valentina Pavličić**.

Podaci pravosnažnih presuda iz 2021, 2022. i 2023. za krivično djelo nasilje u porodici i porodičnoj zajednici pokazuju da je sudska praksa u ovim predmetima i dalje jako blaga, sa najvećim brojem kazni ispod zakonskog minimuma i sa visokim brojem povratnika. Kako to komentarišete i šta se može uraditi da se praksa sudova promijeni?

Nasilje u porodici je postalo sveprisutan problem koji dovodi u pitanje djelotvorno ostvarenje garantovanih osnovnih ljudskih prava i sloboda, što svojom sudskom praksom potvrđuje i Evropski sud za ljudska prava, opominjući nas da nasilje prema ženama i nasilje u porodici predstavlja oblik diskriminacije žena i da su države dužne da preduzmu sve mjere kako bi ih zaštitile od takvog nasilja.

Upravo jedan od temelja univerzalnog principa vladavine prava jeste u jedinstvenoj primjeni prava, koju prema Ustavu treba da obezbijedi Vrhovni sud Crne Gore. Naime, redovni sudovi neposrednim donošenjem presuda u svakom konkretnom slučaju, dakle ovdje mislim i na predmete iz oblasti nasilja u porodici i porodičnoj zajednici donose odgovarajući pravni

stav i Vrhovni sud

harmonizacijom sudske prakse treba da obezbijedi nadležnost izvan suđenja čime doprinosi predvidljivosti ishoda suđenja. Na taj način se garantuje i pravna sigurnost, kao nužan uslov za funkcionisanje demokratskog društva. Narušavanjem ovih načela ne može biti napretka države kao političke zajednice, zbog čega je na sudstvu da obezbijedi potrebnu stabilnost u tom dijelu.

Kod ove vrste krivičnih djela fokus rješavanja "problema" neujednačene ili preblage sudske prakse mora biti definisanje i usavršavanje mehanizma koji bi bio u mogućnosti da „prevazilazi nedosljednosti“ koje se javljaju u primjeni zakona i drugih propisa. Da bi se ovo postiglo, neophodno je napraviti analizu dosadašnje sudske prakse, ocjenu pojačane ili smanjene društvene opasnosti i u sklopu toga prvo procijeniti zakonodavni pravni okvir u kome se kreće zakonski

raspon kazni i uraditi izmjene vodeći računa o objektu zaštite u ovom kontekstu.

Naša država je bila među prvim potpisnicama Istanbulske konvencije, međutim, još nije ispoštovan veliki broj važnih preporuka ove Konvencije, a poseban problem je i obrazloženje odluka sudova, u kojima se ne uzimaju u obzir otežavajuće okolnosti prilikom izricanja presuda. Zašto Crna Gora ni 13 godina kasnije ne poštuje međunarodne standarde kada govorimo o nasilju u porodici?

Usaglašavanje pravne tekovine Crne Gore sa pravnom tekovinom EU je jedan proces koji neumitno teče već duži niz godina i još nije završen. Ovaj dio je samo jedna strana, dok drugu stranu predstavlja implementacija te pravne tekovine i tu ubrajamo i Istanbulsku konvenciju. Za pravilno razumijevanje i njenu adekvatnu primjenu svakako da je neophodna edukacija i ona se

sprovodi preko Centra za obuku u sudstvu i državnom tužilaštvu i uz pomoć naših međunarodnih partnera koji podržavaju ovu vrstu edukativnih projekata. Kada je u pitanju obrazloženje sudskih odluka i individualizacija krivične sankcije koja se izriče svakako da to predstavlja važno pitanje koje je obaveza i dužnost suda i sudije koji vodi postupak da obrazloži i pruži razumne razloge koje okolnosti u konkretnom slučaju uzima kao olakšavajuće, a koje otežavajuće. Da li je to u duhu onoga što su međunarodni standardi za ovu vrstu krivičnih djela, to je obaveza žalbenih sudova da preispitaju, a onda u konačnom i Vrhovnog suda Crne Gore da kroz ujednačavanje sudske prakse i kroz institut zahtjeva za zaštitu zakonitosti da ispravi, ako je došlo do povrede zakona bilo na štetu bilo u korist okrivljenog.

Nevladine organizacije koje se bave pravima žena tvrde da veliki broj njih ne prijavljuje nasilje, niti vjeruje institucijama. Prijave žena koje skupe hrabrost da prijave nasilje budu neprocesuirane ili završe pred prekršajnim sudovima. Osim problematične sudske prakse, šta još prepoznajete kao glavne problem u borbi protiv nasilja u porodici?

Kako će se tretirati određena prijava u smislu da li je prekršaj ili krivično djelo to svakako zavisi od ocjene tužioca. U ovoj vrsti predmeta smatram da tužioci moraju biti visoko edukovani i poznavati sudsku praksu da bi pravilno ocijenili dokaze i usmjerili postupak od samog početka na pravi način. U suprotnom, ukoliko se u samom startu pogriješi postupak je već osuđen na propast, a žrtva

trpi takozvanu dvostruku viktimizaciju jer nije na adekvatan način zaštićena od strane onih čija je to obaveza i dužnost, a to je država koju u ovoj fazi predstavljaju tužioci, a u kasnijoj sud. Dakle, po mom mišljenju da bismo adekvatno se odnijeli prema ovoj vrsti postupaka

moramo još mnogo da

uložimo u edukaciju i praktičnu primjenu, a onda, ukoliko se ne odgovori na jedan objektivan, nezavistan i nepristrasan način, treba razmišljati i o određenoj vrsti profesionalne odgovornosti.

Novi Vladin operativni tim za borbu protiv nasilja u porodici i nasilja nad ženama formiran je krajem februara, a iz MUP-a je rečeno da će cilj tog tijela biti efikasnija primjena propisa, ali i zaštita žrtava nasilja. Šta očekujete od rada ovog Tima?

Ne samo ja, nego i čitavo društvo očekuju puno, a to je da se ovoj vrsti društvenog ponašanja posveti posebna pažnja, a žrtve da imaju svu pomoć i logistiku koja im je potrebna za kada se upuste u jedan ovako osjetljiv i senzibilan proces za njih.

foto: Boris Pejović

Maja Raičević, direktorka Centra za ženska prava (CŽP)

U posljednje dvije godine udio krivičnih djela u ukupnom broju predmeta nasilja u porodici iznosio je 19,2 odsto, piše u najnovijem izvještaju Centra za ženska prava „Krivično-pravni odgovor na rodno zasnovano nasilje u Crnoj Gori za 2023.godinu”. ¹⁰¹ Ovaj podatak pokazuje tendenciju tužilaštva da nasilje u porodici kvalifikuje kao prekršaj, što je praksa koju je kritikovao GREVIO, ekspertska tijelo koje prati primjenu Istanbulske konvencije, ističe u intervjuu za potrebe ove studije direktorka CŽP-a **Maja Raičević**.

Podaci pravosnažnih presuda iz 2021, 2022. i 2023. za krivično djelo nasilje u porodici i porodičnoj zajednici pokazuju da je sudska praksa u ovim predmetima i dalje jako blaga, sa najvećim brojem kazni ispod zakonskog minimuma i sa visokim brojem povratnika. Kako to komentarišete i šta se može uraditi da se praksa sudova promijeni?

To pokazuje i naša analiza: „Krivično-pravni odgovor na rodno zasnovano nasilje u Crnoj Gori”, koju radimo u kontinuitetu od 2018. godine, jer smo uvidjeli da država to ne radi, iako je neophodno. Analiza je pokazala stalni trend rasta broja predmeta koji se odnose i na krivično djelo nasilje u porodici ili porodičnoj zajednici i prekršaja prema Zakonu o zaštiti od nasilja u porodici.

U periodu od 2019. do 2023. godine, udio krivičnih djela u ukupnom broju predmeta

¹⁰¹ Centar za ženska prava. Krivično-pravni odgovor na rodno zasnovano nasilje u Crnoj Gori za 2023.godinu. Podgorica, maj, 2024. godine.

nasilja u porodici nije prelazio 15,2 odsto, dok je u posljednje dvije godine zabilježen blagi porast od četiri odsto, pa je udio krivičnih djela u ukupnom broju predmeta u 2022-2023. godini iznosio 19,2 odsto. Ovaj podatak pokazuje tendenciju tužilaštva da nasilje u porodici kvalifikuje kao prekršaj, što je praksa koju je kritikovao GREVIO, ekspertsko tijelo koje prati primjenu Istanbulske konvencije.

Sudovi su u 2023. godini u radu imali 443 krivična predmeta za krivično djelo nasilje u porodici ili porodičnoj zajednici, što je skoro dvostruko više u odnosu na 2019. godinu, kada ih je bilo 252. Od ova 443 predmeta, 314 predmeta je primljeno tokom 2023. godine, a 129 predmeta je prenijeto iz ranijih godina. Donijeto je ukupno 157 pravnosnažnih presuda, od čega 155 osuđujućih.

Iz cjelokupnog pregleda izrečenih krivičnopravnih sankcija proizilazi da sudovi za ovo krivično djelo izriču sljedeće sankcije: kazne, mjere upozorenja i mjere

bezbjednosti. Kada je riječ o kaznama, to su: kazna zatvora, rad u javnom interesu i novčana kazna.

Od ukupno 189 izrečenih krivičnopravnih sankcija za krivično djelo nasilje u porodici, čak 50, 26 odsto čine kazne koje su izrečene za 95 okrivljenih lica. Od toga 45 odsto čine kazne zatvora, a manji broj izrečenih kazni uključuje i novčane kazne (četiri) i kazne rada u javnom interesu (šest).

Uslovne osude kao mjere upozorenja čine 27 odsto krivičnih sankcija koje su sudovi izrekli u 2023. godini. Prosječna kazna zatvora na nivou 2023. godine je bila 4.7 mjeseci, dakle bliže zakonskom minimumu za ovo krivično djelo, koji je prije izmjena KZ-a u decembru 2023. godine iznosio tri mjeseca.

Kazne zatvora do tri mjeseca izrečene su u 18, 82 odsto slučajeva, skoro trećina kazni zatvora je izrečena u trajanju od tri do četiri mjeseca (28, 24 odsto), skoro četvrtina je bila u trajanju od šest do 12 meseci (23, 53 odsto), dok je najmanji broj kazni zatvora izrečen je u trajanju od jedne do dvije godine (8, 24 odsto), a samo jedna kazna je bila na nivou zakonskog maksimuma.

Nаша država je bila među prvim potpisnicama Istanbulske konvencije, međutim, još nije ispoštovan veliki broj važnih preporuka ove Konvencije, a poseban problem je i obrazloženje odluka sudova, u kojima se ne uzimaju u obzir otežavajuće okolnosti prilikom izricanja presuda. Zašto Crna Gora ni 13 godina kasnije ne poštuje međunarodne standarde kada govorimo o nasilju u porodici?

Brojni su razlozi za ovako nepovoljnu situaciju u primjeni pravno obavezujućih međunarodnih standarda, poput Istanbulske konvencije. Jedan od njih je i duboko opšte nerazumijevanje i neznanje o prirodi i posljedicama nasilja, koje nije mimoišlo ni nosioce pravosudnih funkcija, među kojima ima onih čija pogrešna uvjerenja i predrasude oblikuju sudsku praksu, koja onda predstavlja jedno od ključnih ograničenja za razvoj i društvenu transformaciju u ovoj oblasti.

Same obuke za pravosuđe, policiju, centre za socijalni rad i ostale profesionalce/ke, nijesu dovoljne kada ne postoji odgovarajuća profesionalna odgovornost i etika i kada je sistem kontrole slab, neefikasan, a često i kompromitovan raznim negativnim i koruptivnim praksama. Dakle, ono što zagovaramo je specijalizacija onih koji rade sa žrtvama i počiniocima nasilja, poštovanje zakona i standarda profesionalne etike, uz efikasan i nezavisan sistem koji poziva na profesionalnu odgovornost. Predložili smo i izradu smjernica za primjenu novog krivičnog zakonodavstva i odmjeravanje kazni u ovoj oblasti. Ove godine ekspertsko tijelo GREVIO vrši drugu po redu evaluaciju Crne Gore u smislu primjene Istanbulske konvencije, pa uskoro očekujemo novi izvještaj i preporuke, koje će vjerujem obuhvatiti sve ove manjkavosti.

Nevladine organizacije koje se bave pravima žena tvrde da veliki broj njih ne prijavljuje nasilje, niti vjeruje institucijama. Prijave žena koje skupe hrabrost da prijave nasilje budu neprocesuirane ili završe pred prekršajnim sudovima. Osim problematične sudske prakse, šta još prepoznajete kao glavne problem u borbi protiv nasilja u porodici?

Prvenstveno odnos institucija prema ženama žrtvama, naročito Romkinjama, koji se u nekim slučajevima graniči sa torturom. Iako nas standardi obavezuju da interesi i prava žrtava budu u fokusu postupanja institucija i da se evidentira i razmatra ukupna istorija nasilja, a ne samo posljednji prijavljeni incident, praksa je još daleko od toga.

ZAKLJUČCI I PREPORUKE

ZAKLJUČCI

- 1** Crna Gora ima razvijen zakonodavni okvir u borbi protiv porodičnog nasilja i nasilja nad ženama, a nedavne izmjene KZ-a unaprijedile su taj okvir, koji je uglavnom usaglašen sa međunarodnim aktima;
- 2** Problem je u sudskoj praksi, kojom se često izriču kazne ispod ili blizu propisanog minimuma, što je jedan od faktora koji bi mogao negativno uticati na suzbijanje ovog problema;
- 3** Kazne za nasilje u porodici su često neproporcionalne ozbiljnosti zločina, što bi moglo da ohrabri nasilnike da ponove zločin. Veliki je broj povratnika;
- 4** Vrhovni sud nije dovoljno angažovan oko usaglašavanja sudske praksa, posebno oko obaveza koje je Crna Gora preuzela potpisujući međunarodne akte;
- 5** Efektivnija sudska praksa i jača podrška žrtvama ključni su za smanjenje nasilja u porodici u Crnoj Gori;
- 6** U tri od četiri slučaja ubistava žena, koja su se desila u 2021. i 2022, ranije je prijavljivano nasilje u porodici, što dodatno govori o tome koliko je važno da pravosudni sistem konačno prepozna značaj ovih krivičnih djela;
- 7** Sudski postupci često ne pružaju dovoljnu zaštitu žrtvama, niti im omogućuju adekvatan psihološki i socijalni oporavak;
- 8** Nedostaju programi prevencije i edukacije, kako žrtvi, tako institucija koje se bave ovim pitanjem. Edukacija i prevencija bi mogle smanjiti stopu nasilja;
- 9** Sistem monitoringa je slab i neophodno ga je poboljšati kroz rad nadležnih institucija, posebno Operativnog tima za borbu protiv nasilja u porodici i nasilja nad ženama, u skladu sa Istanbulsom konvencijom;

PREPORUKE

- 1** Trebalo bi mijenjati sudsku praksu u predmetima nasilja u porodici i izricati kazne proporcionalne težini zločina. Povratnicima u vršenju krivičnih djela trebalo bi izricati kazne bliže zakonskom maksimumu, a ne minimumu, kao do sada.
- 2** Trebalo bi dosljedno primjenjivati otežavajuće okolnosti, posebno voditi računa o prisustvu djece tokom nasilja, kao i ostalim međunarodnim standardima. Trebalo bi uzimati i raniju prekršajnu odgovornost za nasilje u porodici kao otežavajuću okolnost.
- 3** Trebalo bi mijenjati praksu uzimanja olakšavajućih okolnosti po automatizmu, ne ulazeći u suštinu svakog pojedinačnog slučaja, posebno kada govorimo o uzimanju kao olakšavajuće okolnosti okrivljenom to što ima djecu, a upravo pred tom djecom vrši nasilje.
- 4** Bilo bi značajno da Vrhovni sud preispita praksu sudova u predmetima porodičnog nasilja i da obavezujuće uputstvo da se kaznena politika pooštri i bude u skladu sa počinjenim krivičnim djelom i izmjenama KZ-a iz decembra 2023.
- 5** Bilo bi značajno da Ministarstvo pravde isključi mogućnost zaključivanja sporazuma o priznanju krivice za krivična djela protiv polne slobode i nasilja u porodici, sa posebnim osvrtom na maloljetna lica kao žrtve ovih krivičnih djela.
- 6** Tužilaštvo bi trebalo da povede računa o kvalifikaciji ovog krivičnog djela, obzirom da najveći broj slučajeva završi kao prekršaj, što nije u skladu sa međunarodnim standardima.
- 7** Trebalo bi uspostaviti program podrške za žrtve nasilja, koji uključuju psihološku pomoć, pravno savjetovanje i socijalnu reintegraciju.
- 8** Operativni tim za borbu protiv nasilja nad ženama i nasilja u porodici bi trebalo da sistemski prikuplja podatke o svim oblicima nasilja koje predviđa Istanbulska konvencija i insistira na primjeni te Konvencije.
- 9** Trebalo bi dalje implementirati edukativne programe koji se fokusiraju na prevenciju nasilja i promjenu društvenih normi koje podržavaju nasilje.

BIBLIOGRAFIJA

NOVINARSKI TEKSTOVI:

Maja Boričić i Tijana Lekić. "Poražavajuća sudska praksa za nasilje u porodici i porodičnoj zajednici: Mare li sudovi za žrtve". Centar za istraživačko novinarstvo Crne Gore, 7. april, 2024. godina. <https://www.cin-cg.me/porazavajuca-sudska-praksa-za-nasilje-u-porodici-i-porodicnoj-zajednici-mare-li-sudovi-za-zrtve/>

"Evropski sud pravde presudio da EU može usloviti države članice vladavinom prava". Radio Slobodna Evropa, februar, 2022. godine. <https://ba.voanews.com/a/6443827.html>

IZVJEŠTAJI:

Biro za demokratiju, ljudska prava i rad. Stejt department Sjedinjenih Država. Izvještaj o ljudskim pravima za Crnu Goru za 2023. godinu. April, 2024. godine. Strane 20-21. <https://me.usembassy.gov/wp-content/uploads/sites/250/MONTENEGRO-2023-HUMAN-RIGHTS-REPORT-MNE.pdf>

Evropska komisija. Izvještaj Evropske komisije za Crnu Goru za 2023. godinu, Brisel, novembar, 2023. godine. <https://wapi.gov.me/download-preview/4441000a-7e5c-4b2c-b3f3-661bac4e8736?version=1.0>

Ipsos Strategic Marketing. Percepcija predstavnika pravosuđa o nasilju nad ženama i poričnom nasilju. Crna Gora, novembar, 2015. godine. Strana 46. <https://gendermontenegro.me/documents/474/research-judiciary-on-gender-based-violence.pdf>

Ministarstvo ljudskih i manjinskih prava. Izvještaj o sprovođenju Nacionalne Strategije rodne ravnopravnosti 2021-2025. za 2022. godinu. Podgorica, jul, 2023. godine. <https://wapi.gov.me/download-preview/00303903-9045-4c6a-afed-b6e82ebc552b?version=1.0>

Savjet Evrope i Centar za ženska prava. Analiza kaznene politike u krivičnim i prekršajnim predetima u oblasti porodičnog nasilja u Crnoj Gori za 2017. godinu. Podgorica, april, 2019. godine. <https://rm.coe.int/analiza-kaznene-politike-finalno/16809c8c3a>

Savjet za ljudska prava Ujedinjenih Nacija. Universal periodic review report of the Working Group on the Universal Periodic Review* Montenegro. 11 September–6 October 2023; Agenda item 6. <https://documents.un.org/doc/undoc/gen/g23/114/18/pdf/g2311418.pdf?token=Oe9JGY2v7cyQUK28cN&fe=true>

Savjet Evrope. Grupa eksperata za borbu protiv nasilja nad ženama i nasilja u porodici. Izvještaj GREVIO komiteta o procjeni zakonodavnih i drugih mjera kojima se primjenjuju odredbe Konvencije Savjeta Evrope o sprečavanju i suzbijanju nasilja nad ženama i nasilja u porodici za Crnu Goru. Strazburg, oktobar, 2018. godine. <https://rm.coe.int/grevio-report-montenegro/16808e5614> <https://wapi.gov.me/download-preview/39ba6f73-52cd-49ca-8331-b7d2685d5393?version=1.0>

Tužilački savjet. Izvještaj o radu tužilačkog savjeta i državnog tužilaštva, za 2023. godinu, Podgorica, 2024. godine. Strana 93. https://sudovi.me/static/tzsv/doc/Izvjestaj_o_radu_Tuzilackog_savjeta_i_Dravnog_tuzilastva_za_2023.godinu.pdf

ZAKONSKI OKVIR:

Evropski parlament i Evropski Savjet. Direktiva (EU) 2024/1385 o borbi protiv nasilja nad ženama. Bruksel, maj, 2024. godine. <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?uri=CELEX%3A32024L1385>

Generalna skupština Ujedinjenih nacija. Konvencija o eliminisanju svih oblika diskriminacija žena. Rezolucija 34/180. New York, decembar, 1979. godine. <https://www.rwfund.org/wp-content/uploads/CEDAW.pdf> ; <https://www.un.org/womenwatch/daw/cedaw/cedaw.htm>; <https://womensrightscenter.org/wp-content/uploads/2020/09/CEDAW-konvencija-web.pdf>

Generalna skupština Ujedinjenih nacija. Konvencija o pravima djeteta. Rezolucija 44/24. New York, novembar, 1989. godine. <https://www.unicef.org/montenegro/price/konvencija-o-pravima-djeteta>

Savjet Evrope. Sporazum Savjeta Evrope o prevenciji i borbi protiv nasilja nad ženama i nasilja u porodici. Cets No. 210. Istanbul, maj, 2011. godine. Crna Gora je bila među prvim potpisnicama u maju, 2011. godine. <https://www.coe.int/en/web/conventions/full-list?module=treaty-detail&treatyenum=210> ; <https://wapi.gov.me/download-preview/6884b198-af30-4cfe-b943-9f4e23557305?version=1.0>

Savjet Evrope. Konvencija Savjeta Evrope o zaštiti djece od seksualne eksploatacija i seksualnog zlostavljanja. Cets No. 201. Lanzarote, oktobar, 2007. godina. <https://www.coe.int/en/web/conventions/full-list?module=treaty-detail&treatyenum=201>

Skupština Crne Gore. Krivični zakonik Crne Gore. "Službeni list Republike Crne Gore", br. 070/03 od 25.12.2003, 013/04 od 26.02.2004, 047/06 od 25.07.2006, Službeni list Crne Gore", br. 040/08 od 27.06.2008, 025/10 od 05.05.2010, 073/10 od 10.12.2010, 032/11 od 01.07.2011, 064/11 od 29.12.2011, 040/13 od 13.08.2013, 056/13 od 06.12.2013, 014/15 od 26.03.2015, 042/15 od 29.07.2015, 058/15 od 09.10.2015, 044/17 od 06.07.2017. <https://www.gov.me/dokumenta/861b2072-d127-417f-b046-245d915b9042>

Skupština Crne Gore. Krivični zakonik Crne Gore. "Službeni list RCG", br. 70/2003, 13/2004, 47/2006 i "Službeni list CG", br. 40/2008, 25/2010, 32/2011, 64/2011 – drugi zakon, 40/2013, 56/2013, 14/2015, 42/2015, 58/2015 – drugi zakon, 44/2017, 49/2018, 3/2020, 26/2021 – ispravka, 144/2021 i 145/2021 i 110/2023. <https://www.gov.me/dokumenta/c4dcee51-ee88-430f-a8db-de91f38eadc4>

Skupština Crne Gore. Zakon o naknadi štete žrtvama krivičnog djela nasilja. "Službeni list CG" br. 35/2015. https://www.paragraf.me/propisi-crnegore/zakon_o_naknadi_stete_zrtvama_krivicnih_djela_nasilja.html

Skupština Crne Gore. Zakon o zaštiti od nasilja u porodici. "Službeni list CG", br. 46/2010. <https://wapi.gov.me/download-preview/072eb204-b885-43e2-8d30-3931bda88cef?version=1.0>

Vlada Crne Gore. Protokol o postupanju, prevenciji i zaštiti od nasilja nad ženama i nasilja u porodici. Podgorica, septembar, 2018. godine <https://www.gov.me/dokumenta/b945931e-01be-417d-a6b5-215ecb635af3>

Vlada Crne Gore. Odluka o obrazovanju operativnog tima za borbu protiv nasilja u porodici i nasilja nad ženama. Podgorica, februar, 2024. godine. <https://www.gov.me/dokumenta/fb4626e3-22a9-498c-87eb-48331b661264>

Sudovi:

Osnovni sud Bar. <https://sudovi.me/osbr/odluke>

Osnovni sud Berane. <https://sudovi.me/osba/odluke>

Osnovni sud Bijelo Polje. <https://sudovi.me/osbp/odluke>

Osnovni sud Cetinje. <https://sudovi.me/osct/odluke>

Osnovni sud Danilovgrad. <https://sudovi.me/osdg/odluke>

Osnovni sud Herceg Novi. <https://sudovi.me/oshn/odluke>

Osnovni sud Kolašin. <https://sudovi.me/oskl/odluke>

Osnovni sud Kotor. <https://sudovi.me/osko/odluke>;

Osnovni sud Nikšić. <https://www.sudovi.me/osnk/odluke>

Osnovni sud Plav. <https://sudovi.me/ospl/odluke>

Osnovni sud Pljevlja. <https://sudovi.me/ospv/odluke>

Osnovni sud Podgorica. <https://www.sudovi.me/ospg/odluke>

Osnovni sud Rožaje. <https://sudovi.me/osro/odluke>

Osnovni sud Ulcinj. <https://sudovi.me/osul/odluke>

Osnovni sud Žabljak. <https://sudovi.me/oszb/odluke>

